

№8
1948

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!

СССР

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

Яны стрымалі слова, дадзенае таварышу СТАЛІНУ

СОФ'Я ФЕСЬКОВА,
звеннявая калгаса «Комінтэрн»,
Магілёўскага раёна, на плошчы ў
9 гектараў сабрала па 150 пудоў
жыта.

ВЕРА МІЦКЕВІЧ,
брыгадзір калгаса «Ларынаўка», Аршанскага раёна, Ві-
цебскай вобласці, на плошчы ў 16 гектараў сабрала па
120 і на плошчы ў 38 гектараў — па 183 пуды жыта.

МАР'Я КУКУШКІНА,
звеннявая насеннаводчага звяна
калгаса «Комінтэрн», Магілёўска-
га раёна, на плошчы ў 7 гектараў
сабрала па 132 пуды жыта і на
плошчы ў 5 гектараў па 150 пу-
доў яравой пшаніцы.

НІНА ГУЗАВА,
звеннявая калгаса «Чырвоны бе-
раг», Аршанскага раёна, Віцебскай
вобласці, на плошчы ў 8 гектараў
сабрала па 168 пудоў пшаніцы і на
плошчы ў 10 гектараў па 150 пу-
доў жыта.

КАЦЯРЫНА БЕЛЬСКАЯ,
звеннявая калгаса «Кім», Хой-
ніцкага раёна, Палескай вобласці,
на плошчы ў 12 гектараў сабрала
па 144 пуды жыта.

На першай старонцы вкладки: Знатная звеннявая калгаса «1 Мая», Гомельскага раёна, Надзя Балда-
чова, якая сёлета з плошчы ў 12 гектараў сабрала збожжа па 29,3 цэнтнера, вязе хлеб дзяржаве.

Фота В. Лупейкі.

ДАТЭРМІНОВА ВЫКАНАЕМ
ХЛЕБАПАСТАЎКІ

Добры ўраджай вырасцілі сяляне нашай рэспублікі ў гэтым годзе. Гарачая напружаная праца кіпіць на ўборцы і абмалоце. Хойніцкі, Гомельскі, Добрушскі, Антопальскі і іншыя перадавыя раёны рапартавалі краіне аб датэрміновым выкананні хлебапаставак. З кожным днём расце колькасць калгасаў, сельскіх саветаў і раёнаў, якія поўнацю разлічыліся з дзяржавай.

Чэсная, самаадданая праца хлебарабаў прынесла свае багатыя плады. Многія звенні і брыгады дабіліся рэкордных ураджаяў. Калгаснікі сельскагаспадарчых арцелей «Чырвоны бераг», Аршанскага раёна, і імя 17 верасня, Давыд-Гарадоцкага раёна сабралі па 20 цэнтнераў азімых са ўсёй плошчы пасеву. Звяно Веры Бяляўскай з калгаса імя Куйбышэва, Бабруйскага раёна, намалаціла па 35 цэнтнераў жыта з кожнага гектара, звяно Надзеі Балдачовай з калгаса «1 Мая», Гомельскага раёна, — па 29,3 цэнтнера з плошчы ў 12 гектараў, звяно Мар'і Рабянок з саўгаса «Ведрыч» намалаціла па 29,5 цэнтнера жыта з кожнага гектара на плошчы ў 14 гектараў.

Як дабіліся калгаснікі і калгасніцы такіх высокіх ураджаяў?

Сакрэт гэтых поспехаў заключаецца ў тым, што працаўнікі калгасных палёў уклалі душу ў сваю справу, праявілі гарачыя клопаты аб ураджай, скарысталі ўсе новыя дасягненні агра-намічнай навукі.

Звяно Мар'і Рабянок яшчэ ў мінулым годзе пачало падрыхтоўку глебы пад азімыя. Праз кожныя 10 дзён культывавала поле, тры разы дыскавала, за два тыдні да сяўбы ўнесла па 3 цэнтнеры суперфасфату, па 2—хларыстага калія і па 5 цэнтнераў калчаданнага агарку на кожны гектар. Ранняя вясной падкармілі пасевы мінеральнымі ўгнаеннямі, прапалолі, а калі зацвіло жыта, правялі штучнае дапыленне. Дзякуючы ўпартай працы, звяно дабілася нябачанага ў калгасе ўраджаю — па 29,5 цэнтнера жыта з гектара.

Совецкія людзі не спыняюцца на дасягнутым. Звяно Мар'і Рабянок падрыхтавалася

ўжо да пасеву азімага жыта на ўчастку ў 20 гектараў і збіраецца зняць у будучым годзе не менш як па 200 пудоў з гектара. Перадавікі сельскай гаспадаркі ўжо зараз сур'ёзна думаюць аб будучым ураджай.

Перадавыя калгасніцы, майстры высокіх ураджаяў дзеляцца вопытам сваёй работы, з ахвотай расказваюць аб сакрэтах сваіх поспехаў. Іх дасягненні могуць і павінны стаць здабыткам усіх чэсных працаўнікоў вёскі.

У барацьбе за ўраджай многа бліскучых прыкладаў паказалі нашы слаўныя калгасніцы. лепшыя жнеі зжыналі па 0,25 — 0,30 гектара пры норме ў 0,12. Вязальшчыцы снапоў у некалькі раз перавыконвалі нормы.

Першым у рэспубліцы, да 18 ліпеня, разлічыўся з дзяржавай па хлебапастаўках калгас «За Радзіму», Гомельскага раёна. Старшыней калгаса з'яўляецца Паліна Нікандраўна Кавалёва. Прыклад гэтай сельгасарцелі заслугоўвае ўсялякай пахвалы. Ён сведчыць аб складанай і дружнай рабоце, умелай арганізацыі працы, вялікай зацікаўленасці калгаснікаў у датэрміновым выкананні абавязацельстваў перад дзяржавай.

Работнікі сельскай гаспадаркі Беларусі вясной гэтага года далі клятву правадыру савецкага народа таварышу Сталіну вырасціць багаты ўраджай і датэрмінова выканаць хлебапастаўкі. Гэтую клятву яны з чэсцю выконваюць. І ў гэтым вялікая заслуга нашых жанчын, умелымі рукамі якіх вырашчаны сёлета багаты ўраджай. Зараз у савецкай сялянцы няма важнейшай задачы, як своечасовая ўборка і абмалот, беражлівае захаванне кожнага коласа, кожнага зярняці, датэрміновы разлік з дзяржавай.

Радасныя весткі ідуць з палёў. Яны акрыляюць працаўнікоў вёскі ў барацьбе за далейшыя поспехі. Добры ўраджай вырасцілі сёлета не адзіночкі, а многія звенні, калгасы і саўгасы, цэлыя раёны. Гэтых поспехаў сялянства Беларусі дабілася пад мудрым кіраўніцтвам партыі большэвікоў, пры штодзённых клопатах таварыша Сталіна.

ПЕРШЫ УРАДЖАЙ

Д. КАВАЛЕУ

Як маракі на родны бераг, глянулі мы на калгаснае поле. Жоўтая сцерня ляжала суцэльным масівам. Снапы часткова былі звезены. Абнесеныя жэрдкамі стагі, пыхкаючы дымок цягача, шум малатарні—усё было так звыкла і знаёма! Следам за нашай трохтонкай неслася загарэлая, белабрысая дзетвара.

Нарэшце мы ўехалі ў вузкі закавулак, дзе і двум машынам не раз'ехацца. Не разлічвалі, відаць, малаземельныя сяляне захалуснай у мінулым вёскі Сушыцк, што па іх вуліцах пойдучь і аўтамашыны, і трактары, і цягачы. Ляпілі хацінку да хацінкі. Нізенькія, падслепаватыя, у агульнай крыўдзе і злосці паглядалі яны на польскіх паноў і ваявод.

На калгасным дварэ ўсё будуюцца паноўнаму. Два свірны, адкуль і зярнятку не ўцячы, стаяць на патрэбнай адлегласці. Прасторная хата служыць пакуль што заадно і клубам, і чытальняй, і праўленнем. Нядаўна тут выкапалі глыбокі і вялікі калодзеж. Вакол яго — даўгія карыты для вадапою.

Насустрэч нашаму калектыву самадзейнасці вышаў старшыня калгаса Владзімір Юсіфавіч Багдан — малады русы чалавек у зялёным галіфе і сіняй кашулі.

— Адусюль дапамога ідзе, — вясёла здароўкаўся ён. — Учора з горада прыслалі яшчэ адну малатарню. Сёння з завода прышла палутарка, каб звесці пастаўкі дзяржаве, а зараз вось і вы падаспелі. Снапы паможае вазіць. У ваш кузаў сотні тры ўлезе.

— Лічы, што і болей.

— Сумняваюся. У нас сноп — з добрую ахапку. Гэта вам не аднаасобны снапок, сярпом зжаты. Ды вы, магчыма, ску-

пануцца хочаце? Рака — побач. Асвяжыцеся, адпачніце крыху ў цяньку пад ігрушай.

— Дзякуем, мы не стаміліся, — адказала парторг.

Самадзейны калектыв пінскіх чыгуначных майстэрняў рашыў не толькі павесяліць сваіх падшэфных з арцелі «Сцяг перамогі», паставіць даклад на міжнародную тэму, але

і дапамагчы калгасу ў падвозцы снапоў. Парторг майстэрняў, таварыш Дземчанка, прыехала сюды разам з намі.

— Вось шкада: Сцепаніды Пятроўны няма, — уздыхнуў старшыня. — Яна-б вам усім справу знайшла.

— Яна хто, брыгадзір?

— Яна актывістка. Бачыце, якую грудку каласоў назбіралі? Гэта яна арганізавала ўсіх гэтых жэўжыкаў, — кінуў старшыня на дзетвару, — «Пара, кажа, да справы прызвычайвацца, хопіць ім па гарадах лазіць».

— Яна на полі?

— Сёння на таку. Хітрая яна ў нас: выклікала на спаборніцтва тых, хто не вельмі пацеў на рабоце. Цяпер дзяўчатам горача: рэкорды пачалі ставіць. Учора па шасці вазоў нажалі, чаго з роду не было. А сама Сцепаніда Пятроўна без малога сем нажала. Раней нашы жанчыны ў гэту гарачую пару хаваліся па сваіх гарадах. Сцепаніда Пятроўна склікала іх на сход ды як узялася: «А я хіба менш вашага дома занята? Ці мо' хочаце пасмешышчам стаць для тых, хто на нас яшчэ скоса пазірае? А можа чакаеце, што нам усё паробяць добрыя людзі?» Цяпер жанчыны ў нас працуюць не горш ад мужчын. Ёсць такія, што і Сцепаніду Пятроўну ў праполцы і жніве абагналі.

На расчышчанай шырокай пляцоўцы, абстаўленай радамі сохнучых снапоў, — усё ў кіпучым руху. Дзве шэрыя ад пылу веялкі ўзняваюць мяцеліцу з мякіны. Некалькі жанок у лёгкім палатняным адзенні круцяць ручкі крылатых барабанаў, другія носяць ведрамі зерне і засыпаюць у каўшы, трэція выграбаюць з-пад веялак чыстае збожжа і ссыпаюць у ёмкія мяхі. Асаб-

Вера ЛЮТОВА

О девушках

Говорят, у этих у ворот
Девушка хорошая живет.
У нее до пояса коса
И с лукавой искоркой глаза.

Парни ей давно наперебой
Предлагают сердце и любовь.
А она и бровью не ведет,
А она совсем наоборот.

Может, кто и мил ей, да про то
Даже из подруг не знал никто.
Дескать, поважнее есть дела, —
Звеньевою девушка была.

Всем известно, шутка ли сказать —
За судьбу посева отвечать,
Отвечать за каждый за росток,
А потом за каждый колосок,

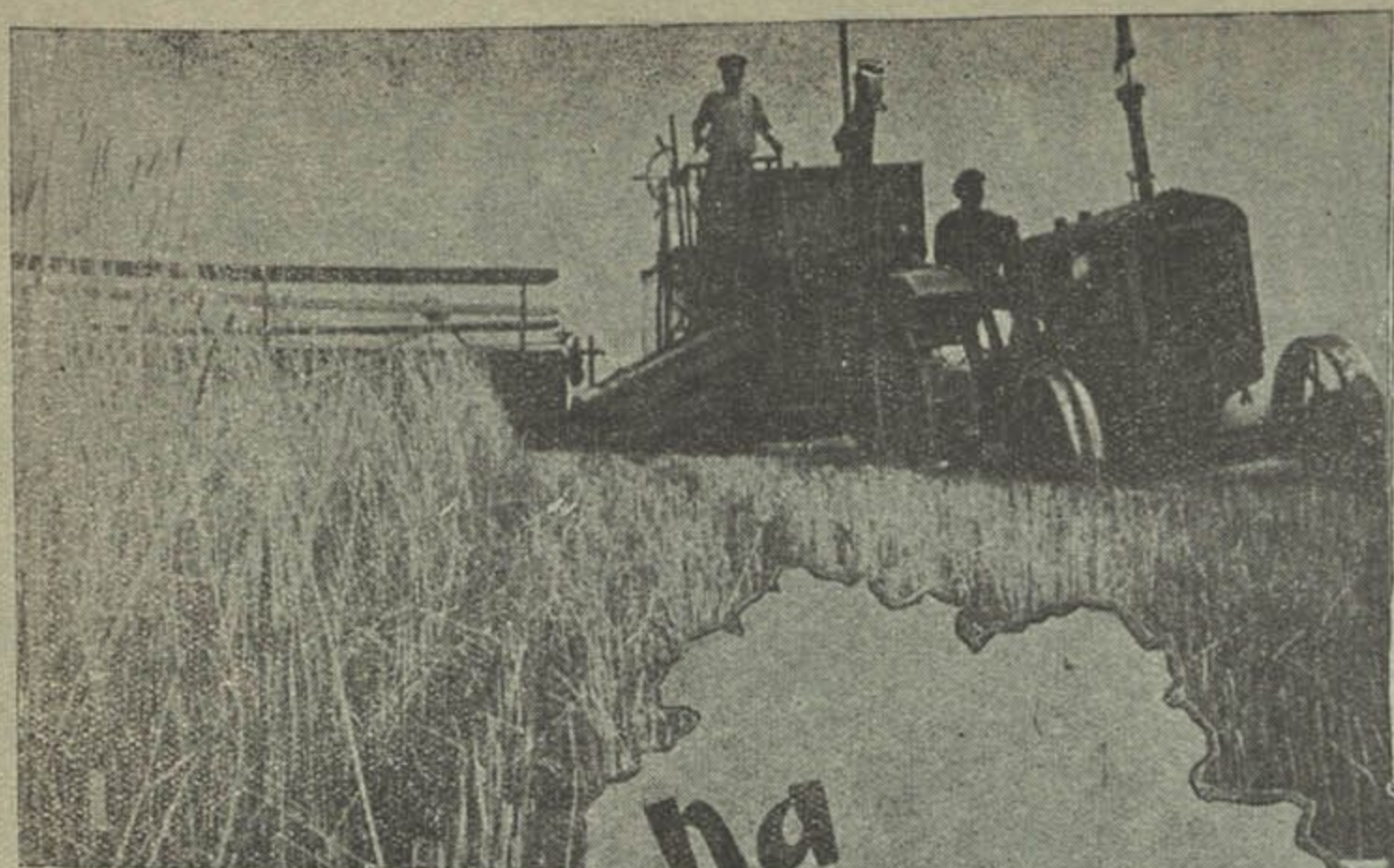
А потом за каждое зерно,
Чтобы соком было зернышко
полно.

А во ржи звенят перепела,
Что на свете есть чудесные дела,

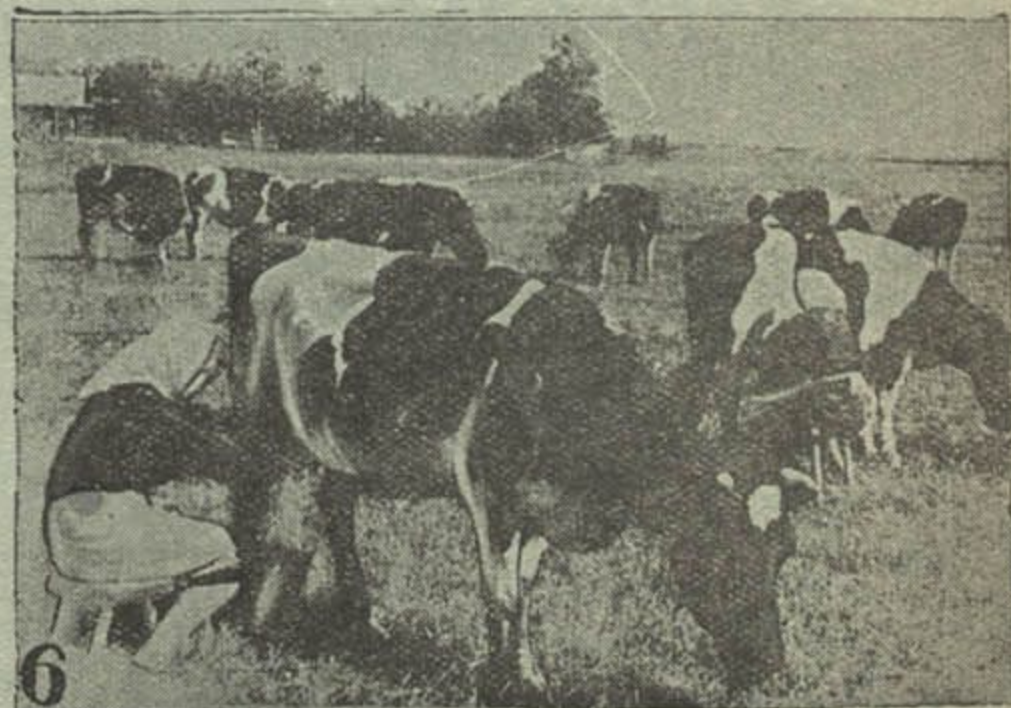
Что любая — только пожелай —
Вырастит богатый урожай,
Научилась девушка мечтать
И подруг мечтою зажигать,

И они одна перед другой
Выходили на поле с зарей,
Им светила вечером звезда...
Говорят в народе неспроста,

Что в Кремле тем девушкам
за труд
Золотые звездочки куют.

на Беларускй ССР

НА ЗДЫМКАХ:

1. Уборка жыта ў калгасе «Кастрычнік», Хойніцкага раёна, Палескай вобласці. 2. Знатная грузчыца Гомельскага рачнога порта Аляксандра Пружанавы штодзённа выконвае норму на 200—300 проц. 3. Цэнтроўшчыца зборачнага цэха Мінскага велазавада Зелікава Ліда штомесячна выконвае норму на 250 проц. 4. Удзельніцы 4-й Усебеларускай спартакіяды, якія ўстанавілі новы ўсебеларускі рэкорд для жанчын па лёгкай атлетыцы (злева направа): Мар'я Ваўчок, Аляўціна Люпен, Зіна Хмілеўская і Нела Паранёк. 5. Стаханайка сельгасарцелі імя Тэльмана, Чэрвеньскага раёна, Мінскай вобласці, Кацярына Прышывалка, не гледзячы на свае 70 год, выконвае на жніве норму на 200 проц. Кацярына Прышывалка (справа) перадае маладым жнеям свой вопыт работы. 6. Жывёлагадоўчая ферма калгаса «Чырвоны маяк», Слуцкага раёна, Бабруйскай вобласці. Даярка Амбражэвіч Люба за даеннем.

Фота В. Лупейка, В. Марцыонка, І. Змітровіча, І. Шышко.

Л
м
с
б
к
к
г
і
т
п
н
н
я
ч
н
З
д
С
с
Д
м
р
д
п
к
п
71
у
д
п
с
д
ц
ч
д
з
с
П
л
б
п
л
у
х
т
т
н
н
ш
ч
Я
м
п
і
с
ч
ш

ліва спорна ідзе работа каля малатарні. Здаецца, што снапы самі лятуць са стагоў на зубасты барабан, які раве ў яркім саламяным россыпе. Ад хуткіх рухаў грабель і віл стракаціць у вачах. Вясёлыя галасы плешчуць у шуме і грукае машыны, малатарня на момант спыняецца — і, сівая ад пылу, да нас падыходзіць жанчына:

— Што-ж вы, саколікі, як на свята прыехалі? Бачыш, як прыбраліся. А ў нас тут работа пылка. Здымайце-ж свае ўбёры ды закасвайце рукавы.

— Я-ж вам кажу, што Сцепаніда Пятроўна без справы нікога не пакіне. Ды гэта-ж нашы госці, матуля!

— Ну і што-ж, — гаворыць яна хітравата: — добрыя госці — лепшыя памочнікі.

Мы вельмі здзівіліся, калі даведаліся, што Сцепанідзе Пятроўне пайшоў 71-шы год.

Са слоў старшыні мы яе ўяўлялі сабе зусім маладой жанчынай.

Дружна ў той дзень працавала вясёлая сям'я сельскіх і гарадскіх людзей. Да вечара абмалацілі ледзь не дзве трэція часткі зжатага жыта. У той

дзень калгас амаль цалкам здаў хлебапастаўкі, заставаў салому, звёз на ток снапы. Першы ўраджай у калгасе хваляваў і радаваў гарадскіх рабочых, як і іх уласны вытворчы поспех. Тут сапраўды вычуваўся змычка горада з вёскай.

У абедзенны перапынак увесь калгас сабраўся у новай хаце. Дакладчык гаркома партыі, які прыехаў разам з калектывам рабочых, зрабіў даклад на міжнародную тэму. Сцепаніда Пятроўна сядзела ў першых радах і задавала дакладчыку самыя цікавыя пытанні. Яна нядаўна навучылася грамаце, але цікавілася і апошнімі падзеямі ў Грэцыі і Берліне, і ўраджаем на Кубані, і новай самаходнай касілкай.

Гутарка калгаснікаў з рабочым калектывам была задушэўнай.

Гаворачы аб цяжкасцях,

якія яшчэ ўзнікаюць перад юным калгасам, нехта з комсомольцаў заўважыў:

— У вас цяпер па сутнасці такое-ж становішча, як і ў нас

Будучы аграном, студэнтка Мар'іна-Горскага сельскагаспадарчага тэхнікума Жлобін Мар'я жне жыта на полі вучэбнай гаспадаркі.

Фота І. Шышко

было, калі калгасы толькі арганізаваліся.

— Не зусім такое, — запярэчыў старшыня. — Мы ўлічылі ўжо накоплены лепшымі калгасамі вопыт: і сістэму здзелшчыны, і работу звенняў, і дасягненні майстроў высокага ўраджаю. А ў вас гэтага тады не было. Узяць хоць-бы мяне. Толькі ўчора злез са жняўкі. А хто навучыў мяне ёю кіраваць? Калгаснікі Куйбышэўскай вобласці. У час вайны быў я ранены. Са шпіталю паслалі мяне на вёску адпачыць. Якраз была самая ўборка. У калгасе і жалі і малацілі выключна жанчыны. Ды яшчэ як працавалі! Было чаму павучыцца.

— Вядома, калгас наш сярод іншых зусім не вылучаецца, — працягваў далей старшыня. — Ёсць у нашай вобласці калгасы, у якіх і свае аўтамашыны, і электрычнасць, і інтэлігенцыя

куды больш. А пагаварыце вы з нашымі людзьмі. Аб чым яны мараць? Аб тым, каб хутчэй асушыць балацянныя ўпадзіны, што ўеліся ў зямельныя масівы. Ім хочацца бачыць шырокае поле, каб было дзе разгарнуцца машынам. А ўзяць шашу, што ідзе да нас з горада. Раней лічылі яе мы сваім няшчасцем: лепш быць далей ад дарогі — радзей наведвалі-б нас польскія ўлады. А цяпер гавораць: трэба прыспешыць пабудову дарогі. Багдан, Іосіф Нікітавіч, 67 год мае за плячыма, а і то вясной дарожным рабочым дапамагаў. Так хочацца нам горад наблізіць да вёскі.

— Мы яшчэ толькі першы ўраджай разам сабралі, — гаварыла калгасніца Анна Рафаілаўна Бурван, — і то пераканаліся, што на нашай зямлі калгас азалаціцца можа, калі справу толкам паставіць. Сёлета мы па 60 — 80 пудоў на самых незавідных участках сабралі, а раней не мелі і паловы таго. Вядома, для калгасаў усходніх абласцей гэта можа здацца мала. Але-ж зямля ў нас па-ноўму яшчэ не распрацавана.

— Старшыня сказаў: авансам кілограмы па 3 — 4 выйдзе. Гэта толькі жыта. А ў нас яшчэ шмат аўса, проса, ячменю. Бульба расце, як на дражджах, — вясёла дзяліліся думкамі дзяўчаты.

Сустрэча калектыва самадзейнасці з калгаснікамі ператварылася ў сапраўднае свята першага ўраджаю. Калгасніцы і калгаснікі разам з намі спявалі і танцавалі.

Сцепаніда Пятроўна весялілася разам з самай бойкай моладдзю.

— Вы не здзіўцеся, — значыў старшыня, — што Сцепаніда Пятроўна Гарох актыўней некаторых нашых маладых. Яна зашмат бачыла на сваім вяку гора. І цяперака ёй хочацца зрабіць як мага больш для шчасця свайго вызваленнага савецкай уладаю народа.

Восемдзсят мільёнаў жанчын 54 краін, аб'яднаных Міжнароднай Дэмакратычнай Федэрацыяй Жанчын, з'яўляюцца магутнай арміяй, якая на пяці кантынентах вядзе барацьбу супроць сіл рэакцыі і вайны.

Пятая сесія Выканкома МДФЖ была чарговым аглядам гэтай арміі.

— Мы даем жыццё і мы ведаем пану жыцця, — сказала прэзідэнт Федэрацыі Эжэні Катон. — Усе мы пазналі жакі бязлітаснай вайны, гэтыя фізічныя і маральныя катаванні, гэтае страшэннае знішчэнне чалавечых жыццяў. Вось чаму мы супроць вайны. Мы хочам абараніць нашы хатнія ачагі, стварыць для нашых дзяцей лепшае жыццё. Нішто не закранае нас, жанчын, больш, чым праблемы вайны і міру.

Уся работа сесіі праходзіла пад знакам узмацнення барацьбы супроць падпальшчыкаў вайны.

Выканком Федэрацыі сабраўся ў Рыме ў дні, калі старадаўнія сцены «вечнага горада» яшчэ хавалі сляды нядаўніх выбарчых баёў. Тут можна было ўважліва бачыць метады, якімі карысталіся амерыканскія імперыялісты і іх італьянскія лакеі, каб дабіцца патрэбных ім вынікаў галасавання. На велізарнай афішы была намалявана булка, падзеленая на дзве часткі. Подпіс пад малюнкам тлумачыў: Італія спажывае толькі 40 процантаў сваёй мукі і 60 процантаў амерыканскай. Будзеш галасаваць за народны фронт — застанешся без хлеба.

Слугі рэакцыі запалохвалі народ мукамі голаду і мукамі пекла. І ўсё-ж мільёны італьянцаў, мільёны жанчын галасавалі за народны фронт. «Мы лічым за лепшае захаваць нашу нацыянальную незалежнасць, чым есці амерыканскія кансервы з каніны і яечны парашок» — сказала італьянская дэлегатка.

Усе іншыя ўдзельніцы сесіі таксама адзначалі рост актыўнасці шырокіх жаночых мас. Мільёны жанчын усё яскравей разумеюць неабходнасць сапраўднай барацьбы за дэмакратыю і мір. Аб гэтым сведчыць рост рады Федэрацыі і поспех яе масавых кампаній.

На сесіі былі падведзены вынікі святкавання міжнароднага жаночага дня 8 сакавіка, якое набыло ў гэтым годзе небывалы размах. «Мір не прыходзіць сам, яго трэба заваяваць!» — пад гэтым лозунгам вышлі на вуліцы сто тысяч жанчын Парыжа, дзесяткі тысяч жанчын іншых буйных гарадоў Францыі. У Італіі, ва ўмовах прадвыбарчага тэрору рэакцыі, тры мільёны жанчын удзельнічалі ў кампаніі за мір, арганізаванай Саюзам італьянскіх жанчын. У Злучаных Штатах 8-е сакавіка святкавалася як ніколі на працягу апошніх 40 год. Вялікія мітынгі і дэманстрацыі адбыліся ў

Мексіцы, Аўстраліі, у краінах Сярэдняга і Далёкага Усходу. Жанчыны краін новай дэмакратыі адзначылі 8 сакавіка грандыёзнымі сходамі, на якіх былі падведзены вынікі спаборніцтва за выкананне гаспадарчых планаў.

Федэрацыя і яе нацыянальныя арганізацыі аказваюць вялікую дапамогу жанчынам і дзецям Грэцыі і Іспаніі, выступаюць у абарону народаў Інданезіі і В'етнама, пратэстуюць супроць распальвання імперыялістамі грамадзянскай вайны ў Кітаі.

Аднак міжнародная абстаноўка патрабуе яшчэ большых намаганняў ад усіх сапраўдных змагароў за мір.

«Толькі зразумеўшы ўсю сур'ёзнасць становішча і дзейнічаючы, а не абмяжоўваючыся пажаданнямі, жанчыны змогуць забяспечыць сваім дзецям будучыню, у якой вайна будзе выключана», — сказала Эжэні Катон.

У яе дакладзе і ў выступленнях дэлегатак прыводзіліся шматлікія факты раздування імперыялістамі ваеннага псіхозу. Бачачы рост дэмакратычных сіл, рэакцыянеры выкарыстоўваюць усе сродкі, каб запалохаць простых людзей пагрозай вайны. Адначасова з прапагандай вайны вядзецца і фактычная падрыхтоўка да яе.

— Ужо зараз, гаворыць Мюрэль Дрэпер (прадстаўніца Кангрэса амерыканскіх жанчын), — утрыманне арміі, флота і авіяцыі абыходзіцца сярэдняй амерыканскай сям'і ў 375 долараў у год, тады як яе гадавы прыбытак вылічаецца ў 875 долараў. Падпальшчыкам вайны гэтага мала. Яны патрабуюць далейшага раздування ваенных бюджэтаў за кошт зніжэння выдаткаў на

асвету, жыллёвае будаўніцтва, ахову здароўя.

Аднак націск ваяўнічай рэакцыі з'яўляецца толькі адным бокам сучаснага становішча ў Амерыцы. Мюрэль Дрэпер гаворыць аб поспеху новай партыі ў ЗША, аб радасці, з якой масы сустрэлі абмен лістамі паміж Генры Уолесам і таварышам Сталіным. Тысячы жанчын актыўна падтрымліваюць кандыдатуру Уолеса, змагаюцца супроць рэакцыі.

— Ёсць дзве Амерыкі, — сказала амерыканская дэлегатка. — Я ганаруся тым, што належу да дэмакратычнай Амерыкі. Велізарная большасць амерыканскага народа хоча пакласці канец цяперашняму палітычнаму ўраду. Задача гэта нялёгкая. Імперыялісты моцны: яны трымаюць у сваіх руках друк, радыё, кантроль над эканамічным жыццём краіны. У іх руках грошы, яны імкнуцца пашырыць свой кантроль на ўвесь свет. Але свет не за іх. Народы не за іх. У іх няма асноўнага багацця, якое стварылі народы ўсяго свету — сапраўднага пачуцця салідарнасці, сапраўднай са-

ЗМАГАРЫ ЗА МІР

Е. ГРУДЗІНАВА

(Да вынікаў V сесіі Выканкома Міжнароднай Дэмакратычнай Федэрацыі жанчын)

лідарнасці. Імперыялісты не змогуць перамагчы волю народаў да дэмакратыі і міру.

Дэлегаткі краін, прыняўшых «план Маршала», гаварылі аб першых выніках «бескарыслівай дапамогі ЗША»: аб росце беспрацоўя, аб галечы, аб бесцярмонным гаспадаранні амерыканскіх манаполістаў, якія імкнуцца цалкам падпарадкаваць сабе эканоміку «ашчасліўленых» імі краін. Аўтамабільная прамысловасць Францыі павінна згортвацца, бо амерыканцы лічаць за лепшае збываць свае машыны ва Францыю. Тысячы французскіх кіноработнікаў застаюцца без работы, бо краіна наводнена фільмамі Голівуда. У Італіі нельга знайсці кінатэатра, дзе-б дэманстраваўся італьянскі фільм.

Якім яркім кантрастам усяму гэтаму гучэлі прамовы дэлегатак Польшчы, Румыніі, Балгарыі, Венгрыі, Чэхаславакіі. Яны гаварылі аб велізарных поспехах сваіх краін у справе аднаўлення эканомікі і ўмацавання народна-дэмакратычнага рэжыму, аб мільёнах жанчын, якія актыўна ўдзельнічаюць у будаўніцтве новага жыцця.

— Наша краіна не прадала сябе ў рабства «плана Маршала», — сказала польская дэлегатка Эдварда Арлоўская. — Мы аднаўляем сваю краіну ўласнымі сіламі, працай сваіх рук.

— Мы не прынялі долары і кандалы, працягнутыя нам імперыялізмам, — гаворыць Канстанцыя Крэчун, дэлегатка Румыніі. — Мы здолеем уласнымі сіламі аднавіць краіну і павесці яе да прагрэсу.

На прапанову савецкай дэлегацыі Выканком МДФЖ прыняў зварот да жанчын свету. У ім выкрываецца злачынная палітыка амерыканскіх імперыялістаў, якія робяць спробы запалохаць простых людзей казкамі аб «пагрозе нападу» на Амерыку з боку Савецкага Саюза.

«Сёстры! — гаворыцца ў звароце МДФЖ. — Не верце хлуслівым вымыслам рэакцыянераў! Савецкі Саюз з'яўляецца асноўнай сілай у барацьбе за мір ва ўсім свеце. Народ, які вызваляў мільёны людзей ад фашысцкага ўціску і аказвае бескарысліваю дапамогу народам, якія будуць сваё новае жыццё, — такі народ не можа жадаць новай вайны».

Выканком МДФЖ заклікае жанчын ўзмацніць барацьбу з падпальшчыкамі вайны.

«... Якая жонка згодзіцца, каб дзеля ўзбагачэння кучкі мільярдэраў быў забіты яе муж? Якая маці аддасць свайго сына дзеля таго, каб імперыялісты маглі пакласці ў кішэню новыя прыбыткі? Якая сястра згодзіцца з тым, каб яе брат на вайне стаў калекай, абараняючы інтарэсы рэакцыі?»

Жанчыны! Нас многа. Мы — палавіна чалавечтва. І калі мы ўсе разам выступім супроць прашукаў ворагаў міру — мы пераможам!»

Важнае месца ў работах сесіі займала пытанне аб дапамозе дэмакратычнаму жаночаму руху краін Паўднёваўсходняй Азіі. Камісія МДФЖ, якая наведла Індыю, Бірму і Малайю, сабрала вялікі матэрыял аб становішчы жанчын у гэтых краінах.

Даклад старшыні Камісіі, дэпутата французскага парламента Сымона Вертран, дае ўяўленне аб жудаснай галечы, аб нечалавечых умовах працы на чайных плантацыях Асама, на джутавых і тэкстыльных фабрыках Калькуты і Бамбея, на каучукавых плантацыях Малайі. Сярэдняя працягласць жыцця працоўных Індыі — 25 год для жанчын і 26 год для мужчын.

Індусскія дзеці ва ўзросце ад 6 да 12 год, якія працуюць на табачных фабрыках, зарабляюць 3 рупіі ў месяц, у той час як літр разбаўленага малака

каштуе рупію. Члены Камісіі наведалі «дамы» рабочых Калькуты. Умовы іх жыцця жудасны: сцены жылыя з гліны, дахі з мешкавіны, памяшканне складаецца з аднаго пакоя памерам 3 на 2,5 метра, цалкам занятага трыма або чатырма «ложкамі», г. зн. вярочнымі гамакамі. Некалькі гаршчкоў і паглыбленне ў падлозе, у якім разводзяць агонь, складаюць усё абсталяванне. Але нават і такое жыллё маюць не ўсе.

Кітайская дэлегатка Лю Цуй наведміла аб велізарных поспехах жанчын вызваленых раёнаў Кітая, аб іх удзеле ў правядзенні зямельнай рэформы, у дапамозе фронту.

— Становішча жанчын у вёсцы вызваленых раёнаў, — гаворыць Лю Цуй, — цяпер у корані адрозніваецца ад таго, што было год таму назад. Жанчыны цяпер асабіста валодаюць зямлёй. Яны сталі актыўнымі ўдзельніцамі народнай улады. У некаторых паветах палавіна сельскіх стараст — жанчыны. Толькі дурань можа думаць, што сяляне і сялянкі калі-небудзь згодзіцца выпусціць з сваіх рук выпратаваўчы круг — зямлю.

Аб гераічнай барацьбе жанчын В'етнама супроць французскіх каланізатараў расказала член Выканкома МДФЖ Дао-Ван-Чао. Жанчыны змагаюцца ў радах партызан, ажыццяўляюць сувязь партызанскіх раёнаў з гарадамі. Яны пераходзяць велізарныя балацянныя прасторы, цёмныя і густыя лясы, цягнучы цяжкія кошыкі. Іх не спыняе дождж і спякота, не палохаюць тыгры, пантэры і змеі. Сустрэкаючы на шляху ворага, яны хаваюцца ў зарасніках або скрываюцца ў ваду, дыхаючы праз бамбукавую палачку. Яны праводзяць партызанскіх камандзіраў з аднаго раёна ў другі сярод бясконцых небяспек. Ім вядомы патайныя спежкі, аб існаванні якіх ніхто не падзрае. Няма такой работы, за якую-б яны не ўзяліся.

— Больш як два гады мы змагаемся супроць каланізатараў, — гаворыць Дао-Ван-Чао. — За гэты час звыш двух мільёнаў чалавек памерла ад голаду, хвароб і ран, ад недастачы медыкаментаў. Нашых раненых аперыруюць не толькі без наркозу, але часам кухоннымі нажаў і простымі піламі. Каб перанесці пакуты, раненыя ў час аперацыі спяваюць патрыятычныя песні. У нас няма ні танкаў, ні самалётаў, але мы гатовы змагацца, калі гэта патрабуецца, яшчэ дзесяць або пятнаццаць год, каб дабіцца незалежнасці.

Выканком Федэрацыі рашыў склікаць у верасні гэтага года ў Індыі Канферэнцыю жанчын азіяцкіх краін, каб дапамагчы іх барацьбе супроць імперыялістычнага ўціску, за свае чалавечыя правы.

Сесія разгледзела таксама пытанні аб дапамозе дзецям, аб барацьбе за ажыццяўленне роўнай аплаты за роўную працу і ралі іншых важных пытанняў.

Выканком абмеркаваў просьбу Дэмакратычнага Саюза жанчын Германіі аб прыёме яго ў Федэрацыю. Саюз, які аднае 260 тысяч перадавых нямецкіх жанчын, вядзе актыўную барацьбу за адзіную дэмакратычную міралюбівую Германію. Сесія Выканкома МДФЖ аднагалосна рашыла задаволіць просьбу Дэмакратычнага Саюза жанчын Германіі і прыняць яго ў рады Федэрацыі.

Выканком рашыў правесці Другі Міжнародны Жаночы Кангрэс у лістападзе 1948 года.

Работа сесіі працякала ў абстаноўцы поўнага аднадушша. Яна паказала растучую спаянасць і боездольнасць рады Федэрацыі, непахісную рашучасць дэмакратычных жанчын усіх краін змагацца супроць змрочных сіл рэакцыі і вайны, за мір, дэмакратыю і прагрэс.

ПРАЦАВАЦЬ ЭКАНОМНА І ВЫСОКАПРАДУКЦЫЙНА

Імя закройшчыцы Гродненскай абутковай фабрыкі Анны Арсенцьеўны Радчанкавай—ініцыятара барацьбы за эканомію сыравіны—вядома ўсёй нашай рэспубліцы. Дзякуючы настойлівай рабоце Анны Арсенцьеўны і яе паслядоўцаў, фабрыка, якая доўгі час была ў прарыве, дабілася перавыканання плана і значнай эканоміі сыравіны.

З месяца ў месяц тав. Радчанкава павышае прадукцыйнасць сваёй працы. Штодзённая выпрацоўка складае ў яе зараз звыш 300 процантаў.

Каштоўным вопытам работы тав. Радчанкавай глыбока зацікавілася Міністэрства лёгкай прамысловасці. Гэтымі днямі яна выступіла на калегіі Міністэрства і расказала аб метадах сваёй работы ў прысутнасці стаханаўцаў абутковай прамысловасці, дырэктараў і тэхнічных кіраўнікоў фабрык. Выступленне тав. Радчанкавай выклікала ажыўленае абмеркаванне. Усе адзначалі каштоўнасць яе ініцыятывы і прызналі неабходным укараніць вопыт яе работы на ўсіх прадпрыемствах лёгкай прамысловасці. Ніжэй мы друкуем расказ тав. Радчанкавай аб вопыце яе работы.

У абутнікаў прафесія закройшчыка лічыцца адной з самых складаных і адказных. Я параўнаўча маладая закройшчыца, працую пяты год. Чытаючы ў газетах аб рабоце перадавых стаханаўцаў абутковай прамысловасці, тав. Матросова і іншых, я часта думала, што добра-б і ў сябе выкарыстаць іх вопыт. Галоўнае на маім участку—працаваць хутка і эканомна, памятаючы, што маеш справу з каштоўнай сыравінай.

Для выкраю дэталеў заўсёды імкнуся скарыстаць як мага большую плошчу скуры. Атрымаўшы пачку з кладовай, падбіраю і раскладаю скуры такім чынам, каб зверху ляжалі таўсцейшыя, а пад імі менш шчытныя. Яшчэ да работы правяраю спраўнасць інструмента—заточку разакі, калодкі, змазваю штамп і прыводжу ў парадак рабочае месца.

На раскроі трымаюся правіла: адразу вырубаш дэталі самых больших памераў і найбольш адказных—саюзак, наскоў. Разруб пачынаю з хрыбта, а не з лапы скуры, як робяць многія закройшчыкі. Такім чынам найлепш можна выкарыстаць усю плошчу скуры.

Некаторыя работніцы адцягваюць увагу на розныя дробязі: то прычоску паправяць, то размовай займуцца, забываючы, што страчаную хвіліну цяжка нагнаць. Я стараюся

А. Радчанкава.

ўсе 480 хвілін выкарыстаць толькі для работы. Гэта відэавочна пацвердзіла фатаграфія майго рабочага дня, якую правёў старшы эканаміст па працы тав. Левановіч.

Я стараюся не рабіць лішніх рухаў. Працуючы на штампі, атрымліваю гатовую дэталю адным ударам ударніка, у той час, калі некаторыя закройшчыкі робяць па некалькі ўдараў.

Я ўжо так прылаўчылася, што працую адразу ў абедзве рукі: правай здымаю гатовую

дэталю, а левай адводжу ўдарнік.

Раней кантралёр сядзеў у нас на месцы, а закройшчыкі падносілі яму гатовую прадукцыю, на што ішло нямала часу. Зараз кантралёр прымае прадукцыю з рабочага месца.

Максімальнае ўшчыльненне рабочага часу дае мне магчымасць з месяца ў месяц павялічваць выпрацоўку і даваць значную эканомію сыравіны. Калі ў чэрвені я выкрывала ў сярэднім 216 пар абутку, то ў ліпені давала па 229 пар, выканаўшы план на 305 проц. і эканоміюшы 4.230 кв. дэцыметраў скуры, з якой фабрыка выпусціла дадаткова звыш 200 пар абутку. Гадавы план я выканалі да 1 ліпеня на 130 процантаў.

Вопыт сваёй работы стараюся перадаць усім закройшчыкам фабрыкі. Раней у нас наглядаўся перавыдатак сыравіны, а цяпер маем вялікую эканомію. За чэрвень фабрыка эканоміла 12.300 дэцыметраў верхняга тавару і 100 кг ніжняга.

За апошні час я падрыхтавала траіх вучняў: Пракаценю, Андрушкевіча і Пятровіча. На фабрыцы няма цяпер закройшчыкаў, якія-б не выконвалі нормы. У цэху наладжан стро-

гі кантроль, уведзена прэміяльная аплата за эканомію сыравіны.

Не спыняцца на дасягнутым, шукаць усё новае, лепшыя метады працы—характэрная рыса савецкіх людзей. Я ўвесь час імкнуся удасканаліваць сваю работу, вывучаю тэхнічную літаратуру.

Вялікую дапамогу аказвае мне партыйная арганізацыя і адміністрацыя фабрыкі. Па рашэнню Гродненскага абкома партыі я разам з групай рабочых еду ў Ленінград і Маскву

для вывучэння вопыту перадавікоў прамысловасці.

Савецкая ўлада дала мне магчымасць набыць высокую кваліфікацыю. На сродкі дзяржавы я скончыла фабрычна-заводскае вучылішча, спецыялісты дзяржаўнага прадпрыемства дапамаглі мне ўдасканаліць работу.

У якой яшчэ краіне работніца можа пахваліцца і высокім заробкам, і чулай увагай да сябе? Гэта магчыма толькі ў савецкай краіне. І наш абавязак — працаваць з высокай прадукцыйнасцю на карысць сацыялістычнай Радзімы.

ЯНЫ ПРАЦУЮЦЬ ПА МЕТАДУ А. РАДЧАНКАВАЙ

НА ЗДЫМКАХ: (верхні рад) — закройшчыца мінскай скургалантарэйнай фабрыкі імя Куйбышэва ЯЦЭНКА Мар'я і закройшчыца віцебскай абутковай фабрыкі «Чырвоны Кастрычнік» ГАЛУБКОВА Анна; (ніжні рад) — закройшчыца мінскай абутковай фабрыкі імя Кагановіча ЛУЧАНАК Галіна і закройшчыца Гродненскай абутковай фабрыкі ПРЫКАШЕНЬ Валенціна.

Фота І. Шышко

МОЙ МЕТАД

На фабрыцы «Кім» я пачала працаваць у 1937 г. і хутка асвоіла аперацыі раскрою панталон, маек, дзіцячых купалак, дамскіх кашуль. Неўзабаве мяне вылучылі брыгадзірам цэха.

Калі пачалася Айчынная вайна, я пайшла ў рады Чырвонай Арміі. Пасля дэмабілізацыі, у 1945 г. вярнулася на сваё роднае прадпрыемства. Старых работнікаў закрою не было, і мне прышлося працаваць брыгадзірам і інструктарам, навучаць новых работніц, распрацоўваць тэхналогію ўсіх відаў вырабаў. Спачатку працавалі ўручную: рэзалі матэрыял нажніцамі па 5—6 пластоў. Толькі ў 1946 г. перайшлі на электрычны раскрой. Электранож малога дыяметра бярэ толькі 20 пластоў матэрыялу, і мне прышлося падумаць, як павысіць прадукцыйнасць працы закройшчыц. Я пачала націлаць па тры рулоны разам. Правёўшы мелам чоткую лінію па лекалу, разразаю 20 пластоў палатна, з іх 19 адкладаю ў бок і па рысунку дваццатага раскройваю астатнія. Такім чынам я эканомлю 30 хвілін за змену, што дае магчымасць выкраіць дадаткова 200 адзінак бялізны.

Шмат часу эканомлю таксама на падлік партый закрою: разразаю згіб палатна і падлічваю. Не забываю эканоміць кожны сантыметр палатна. Пры раскроі маек першую частку не даражаю да канца проймы, пасля ператрасаю і накладаю лекал так, каб выраз проймы лёг на дэталю другой майкі. Пры такім спосабе на кожнай майцы эканоміцца 5—6 см. палатна.

Рабочыя, якія перанялі мой вопыт, выконваюць свае нормы на 150—200 проц. і таксама эканомяць матэрыял.

О. НОВІКАВА.

Рабоце сярод жанчын — штодзенная ўвага

А. КОРЗУН

Жанчыны ў нашай краіне з'яўляюцца актыўнымі ўдзельніцамі сацыялістычнага будаўніцтва. Цяжка пераацаніць іх ролю на прадпрыемствах, у калгасах, у навуковых установах. Жанчына—усюды сапраўды велізарная сіла.

Комуністычная партыя і яе вялікія правадыры—В. І. Ленін і І. В. Сталін—заўсёды ўдзялялі вялікую ўвагу рабоце сярод жанчын. «Пабудова сацыялістычнага грамадства,—гаварыў В. І. Ленін,—пачнецца толькі тады, калі мы, дабіўшыся поўнага роўнапраўя жанчын, возьмемся за новую работу разам з жанчынамі». Гэтае ўказанне Владзіміра Ільіча партыя няўхільна ажыццяўляе, прыцягваючы да палітычнага, гаспадарчага і культурнага жыцця краіны мільёны працоўных жанчын.

У нашай рэспубліцы асаблівае месца займае работа сярод жанчын заходніх абласцей. Цэнтральны Камітэт КП(б)Б не раз указваў, што партыйныя арганізацыі павінны ўдзяляць ёй штодзённую ўвагу.

Адной з форм масавай работы сярод жанчын з'яўляюцца дэлегацкія сходы, створаныя на прадпрыемствах, ва ўстановах і пры сельскіх саветах у заходніх абласцях рэспублікі. Дэлегаткі—не толькі па колькасці ўнушальная сіла (іх налічваецца 32 тысячы), яны таксама адыгрываюць значную ролю ў прыцягненні работніц і сялянак да актыўнага жыцця. Дэлегаткі—гэта перадавыя людзі вытворчасці і сельскай гаспадаркі, ініцыятары будаўніцтва новага жыцця. Аб гэтым сведчыць шмат фактаў.

У Маладзечненскай вобласці з 1476 жанчын дэпутатаў мясцовых Саветаў—1189 дэлегатак. У Брэсцкай вобласці 11 жанчын працуюць старшынямі і 33—намеснікамі старшын сельскіх саветаў.

Многія дэлегаткі з'яўляюцца ініцыятарамі арганізацыі калгасаў. У Брэсцкай вобласці ў калгасы ўступіла каля тысячы гаспадарак, дзе на чале сям'і стаяць жанчыны. У Прускаўскім сельсавеце, Камянецкага раёна, ініцыятарамі стварэння калгаса былі дэлегаткі Пракаповіч Мар'я і Семянюк Вольга. Старшыня дэлегацкага сходу сялянка Вольга Ільяшук была адным з арганізатараў калгаса «Партызан» Смалянскага сельсавета. Характэрны і такі факт. У Параслянскім сельсавеце, Пружанскага раёна, быў створаны калгас «Завет Ільіча». Селянін Каравацкі нейкі час хістаўся і не падаваў заявы. Жонка яго Алена Каравацкая, будучы дэлегаткай, сама падала заяву і адной з першых ўступіла ў калгас, паказаўшы дастойны прыклад не толькі свайму мужу, але і аднавяскоўцам.

Добрыя прыклады ў рабоце паказваюць і многія дэлегаткі прадпрыемстваў. Работніцы Гродненскага скурзавода дэлегаткі тт. Мысліўчык, Хацюк, Шыман і іншыя выпрацоў-

ваюць па дзве і болей нормы за дзень. Яны актыўна змагаюцца за чыстату і ўтульнасць не толькі каля свайго рабочага месца, але і ў цэху, і на кватэрах, дзе жывуць рабочыя і работніцы.

Дэлегаткі Гродненскага чыгуначнага вузла спаборнічалі з дэлегаткамі Баранавіцкага вузла за дастойную сустрэчу Сталінскага дня чыгуначніка. Дэлегаткі дыстанцыі пугі Гродненскага вузла пад кіраўніцтвам тав. Дзюбайла прывялі ў культурны стан 25 пугавых будак і 10 кватэр.

Дэлегацкія сходы працуюць добра там, дзе іх кіраўнікі адносяцца сур'ёзна да справы. Дэлегаткі з ахвотай наведваюць заняткі і прымаюць актыўны ўдзел у гаспадарча-палітычных мерапрыемствах.

Добра працуе дэлегацкі сход пры Куштальскім сельсавеце, Шаркаўшчынскага раёна. Інструктар райкома партыі тав. Буйніцкі і старшыня савета дэлегацкага сходу тав. Лаўрыновіч рэгулярна, два разы ў месяц, праводзяць заняткі, на якіх ставяцца даклады на палітычныя тэмы, аб міжнародным становішчы, аб практычнай рабоце дэлегатак.

У гэтым сельсавеце 6 дэлегатак ліквідавалі сваю непісьменнасць, 8 паспяхова скончылі палітшколу пры сельсавеце. 10 дэлегатак ужо к 15 мая выканалі гадавы план паставак мяса і малака, поўнасцю ўнеслі грошы па падпісцы на пазыку.

Дэлегаткі Пурвін Таіса, Курылінская Матрона, Лаўрыновіч Алімпіяда сабралі каля тоны пасеўнага збожжа ў дапамогу маласільным гаспадаркам свайго сельсавета.

Добра наладзіла работу дэлегацкага сходу тав. Сарока (Роскі сельсовет, Ваўкавыскага раёна). Яна арганізавала збор літаратуры для сельскай бібліятэкі, стварыла гурток мастацкай самадзейнасці, які карыстаецца вялікай папулярнасцю.

У Лігіцкім сельсавеце, Ваўкавыскага раёна, тав. Дзямешык арганізавала гурток кройкі і шыцця, які наведвае 60 чалавек. 20 дэлегатак гэтага сельсавета ліквідавалі непісьменнасць.

У Мельканавіцкім сельсавеце, Слонімскага раёна, Дабрыян Ліда, Дабрыян Надзея і Шэўлер Тацяна з дапамогай жанчын пасадзілі на тэрыторыі Мельканавіцкага і Міжэвіцкага сельсаветаў каля 4000 дрэў, абгарадзілі калодзежы, навялі парадак каля дамоў.

Вялікія клопаты праяўляюць дэлегаткі аб дзецях-сіротах.

У Глыбокаўскім раёне да свята 1 Мая дэлегаткі сабралі каля 3 тысяч рублёў і закупілі дзецям, якія знаходзяцца на патраніраванні, гарнітурчыкі і сукенкі.

Дэлегаткі горада Ваўкавыска на чале з тав. Дуброўскай сабралі на карысць дзяцей-сірот 5000 рублёў.

Дэлегаткі Радваніцкага сельсавета, Жабінкаўскага раёна, па ініцыятыве старшыні Со-

У Жодзінскім сельсавеце Смалявіцкага раёна Мінскай вобласці адкрылася хата-чытальня. На здымку (злева направа): комсамолкі Мартыновіч Галіна, Мартыновіч Ларыса і Капашонак Соф'я атрымліваюць літаратуру. Фота І. Шышко

вета Марфы Дукшэй засеялі для дзяцей-сірот гектар бульбы.

Дасягнуты ўжо значныя поспехі ў справе ліквідацыі непісьменнасці і малапісьменнасці сярод жанчын.

У Баранавіцкай вобласці навучалася 11.639 жанчын, з якіх 9.874 ліквідавалі непісьменнасць.

У Быценьскім раёне старшыня Савета дэлегатак Зарэчанскага сельсавета т. Шабанава навучыла грамадзе 6 дэлегатак.

У Вярхнянскім сельсавеце, Глыбоцкага раёна, загадчыца хаты-чытальні т. Краміч і кіраўнік дэлегацкага сходу т. Марозава ахапілі заняткамі па ліквідацыі непісьменнасці каля ста жанчын.

Кіраўнік дэлегацкага сходу Капыльскага сельсавета, гэтага раёна, тав. Кляпцова Наста навучыла грамадзе 14 жанчын. Сялянка Мар'я Хахолка на экзамене сказала: «Ніколі не думала, што мне давядзецца стаць пісьменнай. І вось на 39 годзе майго жыцця я атрымала магчымасць вучыцца. Зараз і дзецці мае бясплатна вучацца, і я ліквідую непісьменнасць. У вольны час разам з дзецьмі пішу і чытаю».

Многія работнікі аддзелаў па рабоце сярод жанчын карыстаюцца вялікай папулярнасцю і аўтарытэтам. «Наша Матрона Антонаўна», — так называюць жанчыны Дамачэўскага раёна заг. аддзела райкома партыі па рабоце сярод жанчын тав. Ігнацюк. І калі патрэбна парада па гаспадарцы, па выхаванню дзяцей, калі ўзнікне крыўда ці скарга якая — з усім гэтым жанчыны ідуць да Матроны Антонаўны, ведаючы, што ў яе знойдуць падтрымку. Тав. Ігнацюк часта наведвае дэлегацкія сходы, дапамагае ім у практычнай рабоце.

З усёй адказнасцю адносяцца да сваёй справы і загадчыцы аддзелаў Гарадзішчанскага і Быценьскага райкомаў партыі тт. Прылецкая і Суржынская.

Але, на жаль, ёсць яшчэ факты, калі работу сярод жанчын недаацэньваюць, адсоўваюць яе на апошні план. Напрыклад, у Свірскім раёне, Маладзечненскай вобласці, дэлегацкія

сходы закінуты. Многія з дэлегатак забыліся, што яны былі выбраны. Тав. Бабакова — загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын — у сельсаветах не бывае з-за дрэннага стану здароўя. А райком партыі гэтай работай па сутнасці не займаецца. Такія факты недапушчальны.

Раённыя камітэты партыі, аддзелы па рабоце сярод жанчын і пярвічныя партыйныя арганізацыі павінны няспынна займацца пытаннямі палітычнай работы сярод жанчын, дабіцца чоткай і планавай работы ўсіх дэлегацкіх сходаў.

Дэлегацкія сходы павінны збірацца два разы ў месяц. Для кожных заняткаў неабходна падрыхтаваць даклад, лекцыю або гутарку на палітычную тэму. На сходах трэба таксама абмяркоўваць пытанні, звязаныя з практычнай работай дэлегатак у саветах, у кааперацыі і іншых грамадскіх арганізацыях.

Набліжаецца знамянальная для ўсяго беларускага народа дата — 30-я гадавіна Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Працоўныя Совецкай Беларусі рыхтуюцца сустрэць гэты дзень вытворчымі падарункамі.

Ідучы насустрач святу, работніцы прадпрыемстваў, чыгуначнага транспарту, прамыслова-кааператыўных арцелей павінны дабіцца выканання і перавыканання вытворчага плана 1948 г. к 7 лістапада.

Калгасніцы, работніцы саўгасаў, сялянкі заходніх абласцей павінны змагацца за хутчэйшую і добракасную ўборку, каб поўнасцю і без страт сабраць багаты ўраджай 1948 г. і датэрмінова выканаць план здачы хлеба і іншых сельскагаспадарчых прадуктаў дзяржаве і тым самым выканаць абавязацельствы, даныя ў пісьме таварышу Сталіну.

Настаўніцы, работніцы інтэлігентнай працы павінны сістэматычна праводзіць сярод насельніцтва культурна-выхаваўчую работу, у заходніх абласцях узмацніць работу па ліквідацыі непісьменнасці і малапісьменнасці, асабліва сярод жанчын, каб к 30-й гадавіне БССР у рэспубліцы не было ні аднаго непісьменнага.

ВІДНЕЙШАЯ ВУЧОНАЯ

Імя Аляксандры Іванаўны Смірновай-Замкавай вядома далёка за межамі нашай краіны. Заслужаны дзеяч навук, доктар медыцынскіх навук, член-карэспандэнт Акадэміі навук УССР, саратніца акадэміка Багамольца—прафесар А. І. Смірнова-Замкава больш сарака год прысвяціла навукі. Яна працуе над праблемай падвойжання жыцця.

Вывучаючы тканкі арганізма, Смірнова-Замкава за многа год сваіх даследаў дабілася цікавых вывадаў. Адно шаснаццацітую частку арганізма чалавека складае рэчыва, якое называюць аргірафільнай фільтруючайся мембранай. Гэтае рэчыва знаходзіцца паміж клеткамі, акружае сасуды і ў залежнасці ад умоў вельмі хутка змяняецца — то яно знаходзіцца ў цвёрдым стане, то раптоўна становіцца вадкім. Смірнова-Замкава ўстанавіла, што пад уплывам самых рознастайных агентаў (механічных, хімічных, вегетатывнай нервовай сістэмы і інш.) асноўнае аргірафільнае рэчыва пераходзіць з адной фазы ў другую, з шчыльнай у вадкую і наадварот. Такім чынам змяняецца тканевая пранікальнасць, парушаецца кровазварот. Вывучаны стан асноўнага аргірафільнага рэчыва пры розных захворваннях (гіпертанія, запаленне лёгкіх, таксічная дыспепсія дзіцячага ўзросту і шмат іншых).

Праводзячы цікавыя даследы над жывёлай, вучоная адкрыла сувязь змяненняў асноўнага аргірафільнага рэчыва з вегетатывнай нервовай сістэмай. Перарэзка нерваў, увядзенне адрэналіна, пілакарпіна і іншых ваза- і сімпата-тропных рэчываў змяняюць стан гэтага рэчыва. Да апошняга часу навук гэтага не ведала.

Адкрыццё Смірновай-Замкавай ярка асвятляе рад біялагічных праблем, вырашэнне якіх будзе мець велізарнае значэнне ў барацьбе за захаванне арганізма, умацаванне яго працаздольнасці і падвойжэнне жыцця людзей.

На здымку: А. І. Смірнова-Замкава з дачкой.

Жанчыны Совецкай Украіны

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя ліквідавала палітычную няроўнасць жанчыны і стварыла ўсе ўмовы для ўдзянення яе ў актыўнае грамадскае і вытворчае жыццё.

У народнай гаспадарцы Украіны занята 6 мільёнаў 778 тысяч жанчын. Гэтым ганаровым месцам у народнай гаспадарцы яны абавязаны вялікаму Сталіну, партыі большэвікоў, якая выходзіла нашых жанчын у духу ленінска-сталінскай ідэянасці, у духу савецкага патрыятызма.

Савецкія жанчыны — гарачыя патрыёткі. Іх бязмежная адданасць сваёй бацькаўшчыне асабліва ярка выявілася ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Назаўсёды застануцца ў нашых сэрцах гераічныя вобразы слаўных дочак украінскага народа Любы Шаўцовай, Ульяны Громавай, — гераінь Краснадона, палтаўскай падпольшчыцы Лялі Убейвоўк, кулямётчыцы Любы Гніліцкай, загінуўшых за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы.

Бязмежная любоў і адданасць нашых жанчын сацыялістычнай Радзіме знаходзіць яркае адлюстраванне ў пасляваенным будаўніцтве, у барацьбе за выкананне сталінскай пяцігодкі ў чатыры гады.

Больш 610 тысяч жанчын зараз заняты ў прамысловай рэспубліцы. Многія з іх аўдадалі складанымі вытворчымі прафесіямі, кіруюць брыгадамі, цэхамі, зменамі. Сярод герояў прамысловай тысячы жанчын, якія апыраджаюць час і працуюць у рахунак 1950 — 54 гадоў. Гэта — май-

стар-шліфавальшчыца Харкаўскага завода транспартнага машынабудаўніцтва Мар'я Андронава, токар харкаўскага трактарнага завода Паліна Паробка, работніца Кіеўскага кабельнага завода Леўчанка, зборніца Кіеўскага радыёзавода Вера Пацярэ, стаханавка кіеўскай швейнай фабрыкі імя Горкага, выканаўшая пяцігодку за 22 месяцы, Елена Любимцава і многія іншыя.

У сельскай гаспадарцы Украіны працуюць звыш чатырох мільёнаў жанчын. І сярод перадавікоў сацыялістычнай сельскай гаспадаркі імёны многіх тысяч жанчын — звеннявых, брыгадзіраў, аграномаў, трактарыстаў, якія вырабілі высокі ўраджай і поспехамі якіх па праву ганарыцца ўся наша краіна. 152 работніцам сельскай гаспадаркі Украіны прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Усёй краіне вядомы імёны перадавых жанчын-калгасніц Украіны: Героіні Сацыялістычнай Працы — Пашы Ангелінай, Агрыпіны Пармузінай, Мар'і Лысенка, Надзеі Кошук, Мар'і Фаставай, Мар'і Цалера, Анны Кашавой, Мар'і Гудзенка, Мар'і Гета.

Партыя Леніна — Сталіна за гады савецкай улады выхавала жанчын новага тыпу, жанчын з шырокім палітычным светаглядам, свядомых будаўнікоў камуністычнага грамадства.

112 жанчын выбраны дэпутатамі Вярхоўнага Савета УССР. Сярод іх — заслужаны доктар Паліна Радчанка, стаханавка ІВ-й абутковай фабрыкі Мар'я Ярмоленка, інжынер Зуеўскай электрастанцыі Раіса Харчанка, заслужаная артыстка УССР Марынец-

Мадзеўская. У саставе Вярхоўнага Савета СССР 30 жанчын — дэпутатаў ад украінскага народа.

Дэпутатамі абласных Саветаў УССР выбрана 1.072 жанчыны.

Дэпутат Вярхоўнага Савета УССР Мар'я Кіх — намеснік старшыні Вярхоўнага Савета УССР. Еўдакія Іванаўна Лежур, Мар'я Дзімітрыеўна Бурава працуюць намеснікамі міністраў; Вольга Ільінічна Івашчанка — дырэктарам Кіеўскага завода дакладных электрапрыбораў.

За гады савецкай улады вырабілі новыя кадры інтэлігенцыі. Для савецкай жанчыны шырока адкрыты дзверы навукі і культуры. На Украіне 724 жанчыны маюць навуковыя ступені. Сярод іх — член-карэспандэнт Акадэміі Навук УССР Смірнова-Замкава. Лаўрэатамі Сталінскай прэміі з'яўляюцца слаўныя дочки украінскага народа: знатная трактарыстка дэпутат Вярхоўнага Савета УССР — Паша Ангеліна, звеннявая калгаса — Аляксандра Кругляк, народныя артысткі УССР — Літвіненка - Вольгемут, Аталія Ужвій і многія іншыя.

У грамадска-палітычным жыцці нашай краіны прымаюць актыўны ўдзел тысячы жанчын Украіны, Ізмаільскай і Ікарпаўскай абласцей.

За гады савецкай улады ў гэтых абласцях 21 тысяча жанчын атрымала на самастойную кіруючую дзяржаўную і гаспадарчую работу — старшынямі і сакратарамі сельскіх Саветаў, загадкамі аддзелаў выканаўчых камітэтаў, райсаветаў дэпутатаў працоўных, кіраўнікамі ўстаноў і т. д.

Так, бяднячка Максімовіч з сяла Вільчаны, Івана-Франкаўскага раёна, Львоўскай вобласці, у мінулым малапісьменная сялянка была выбрана старшынёй сельсавета. Дзякуючы яе клопатам сяло стала адным з перадавых у раёне. Надаўна яна выбрана старшынёй райсавета дэпутатаў працоўных.

Дырэктарам швейнай фабрыкі горада Ізмаіла працуе тав. Крыміцкая, пад кіраўніцтвам якой рабочы калектыв выконвае план на 200 проц.

Разнаволеныя жанчыны заходніх абласцей прымаюць актыўны ўдзел у барацьбе за калгасны лад. Жанчыны-актывісткі з'яўляюцца ініцыятарамі арганізацыі калгасаў.

Пад кіраўніцтвам і пры найвялікшай дапамозе Цэнтральнага Камітэта большэвіцкай партыі, савецкага ўрада і асабіста таварыша Сталіна Украіна з адсталай у эканамічных і культурных адносінах у мінулым ператварылася ў адну з перадавых рэспублік Савецкага Саюза з высокаразвітай індустрыяй, з буйным сацыялістычным земляробствам, з высокай культурай — нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па змесце.

Жанчыны Савецкай Украіны разам з усімі жанчынамі Савецкага Саюза аддаюць свае сілы на выкананне плана новай пяцігодкі ў чатыры гады і гэтым самым набліжаюць нашу краіну да камунізму.

Л. КУХАРЭНКА,

кандыдат эканамічных навук, дырэктар украінскага філіяла Цэнтральнага Музея В. І. Леніна.

ЛЕПШАЯ СТАХАНАУКА

Пачуцце новага, імкненне зайсёды ісці наперад уласціва стаханавцы Мар'і Андронавай. Ёй дваццаць год. Яна лепшы майстар-шліфавальшчык Харкаўскага завода транспартнага машынабудаўніцтва.

28 мая мінулага года радасная вестка абляцела Харкаўскі завод. Ініцыятар руху стаханавцаў за датэрміновае выкананне планаў пяцігодкі — шліфавальшчыца Мар'я Андронава — выканала свой пяцігадовы план на тры гады раней тэрміну. Прайшло яшчэ поўгода, і Мар'я атрымала новую перамогу. Яна выканала пайтары гадавыя нормы. А к 1 мая 1948 года закончыла восем гадавых норм.

Як працуе стаханавка Андронава?

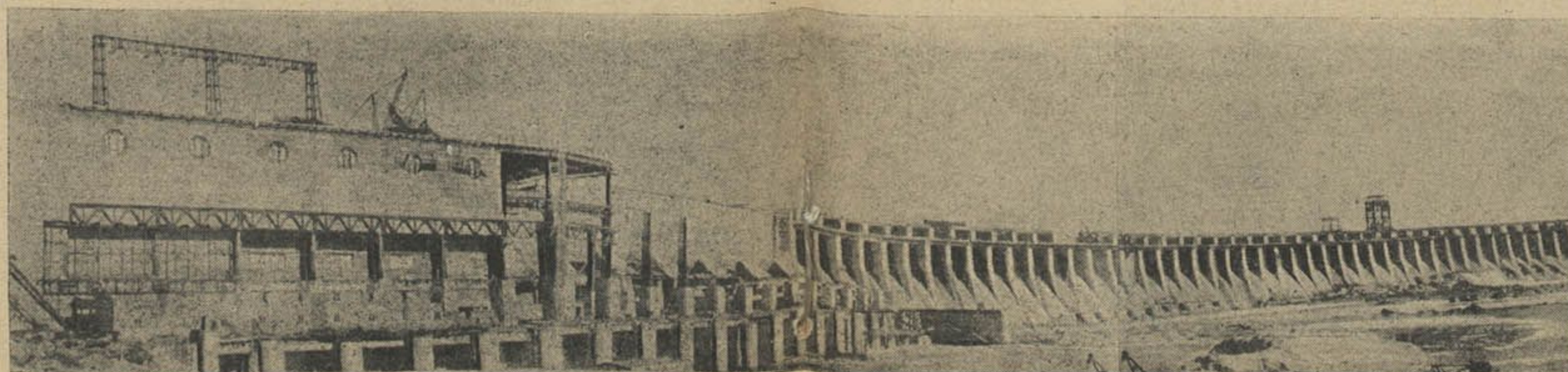
За змену ёй трэба зрабіць 300—350 штук рэжучых і вымяральных інструментаў, а яна вырабляе ўтрая больш. Перш за ўсё, шліфавальшчыца рацыянальна скарыстоўвае час, загадзя рыхтуе неабходны інструмент. Кожны раз удасканальвае працэс вырабу дэталяў, уносіць у тэхналогію вытворчасці нешта новае. Гэта адна з характэрнейшых рыс работы знатнай стаханавкі Украіны.

У Мар'і Андронавай ніколі не бывае прастояў. Калі часам здараецца, што няма работы на шліфавальным або стругальным станках, тады яна пераходзіць на такарны або свідравальны. Звычайна яна працуе на трох станках. Уладанне пяццю спецыяльнасцямі вельмі дапамагае ў рабоце. Яна свабодна пераходзіць ад станка да станка, паспяваючы змяніць апрацаваныя дэталі. На яе рабочым месцы заўсёды поўны набор неабходных інструментаў, станок у час змазаны і заўсёды чысты.

Вымяральныя інструменты звычайна правяраліся ў лабараторыі. На гэта брыгада затрачвала гадзіну часу. Мар'я Андронава аўдадала працэсам праверкі дакладнасці інструментаў, і зараз брыгада абыходзіцца без лабараторыі, эканомячы час.

Мар'я Андронава выканала 8 гадавых норм і працуе зараз у рахунак 1954 года.

На здымку: М. Андронава за работай.

ДНЕПРАБУД СЕННЯ. НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд плаціны.

Фота Н. Крылова (Фотахроніка РАТАУ)

Дырэктар ЗАВОДА

Ц. КІВІНА

У глядзельнай залі Кіеўскага ордэна Леніна тэатра оперы і балета ўжо святло пагасла, ужо на сцэне, пад балконам Разіны, спяваў Фігаро, калі дзверы ў ложу ціхенька адчыніліся, пачуліся хуткія лёгкія крокі, і дзве жанчыны, адна пажылая, другая высокая, стройная, занялі пустыя крэслы. У антракце я разглядала іх. Старая была ў простае чорнае сукенца, у завязанай на-вясковаму хустцы. Маладая, наадварот, здавалася гаражанкай: была яна ў доўгім з сініх карункаў плаці, і толькі два рады туга ўкладзеных на галаве кос ды жывыя цёмныя вочы радзілі яе з пажылой жанчынай.

Мы разгаварыліся. Гэта была Вольга Ільінічна Івашчанка—дырэктар аднаго з буйнейшых заводаў краіны. Яна пазнаёміла мяне з маці, толькі што прыехаўшай з калгаса.

Вось тады, абменьваючыся ўражаннямі аб оперы, гаворачы аб музыцы, аб тэатры, Вольга Ільінічна, смеючыся, сказала мне, як яшчэ зусім нядаўна яна, простая вясковая дзяўчынка, прыйшла ў горад вучыцца.

Я даведалася і аб тым, як упарта займалася яна ў Чаркаскім механічным тэхнікуме, як уступіла там у партыю, як паступіла ў Кіеўскі політэхнічны інстытут. Атрымаўшы дыплом з адзнакай, яна была пакінута пры інстытуце на навуковай рабоце. Неўзабаве маладога інжынера-электрыка прызначылі ў навукадакладную майстэрню пры інстытуце вядучым канструктарам па кандэнсатарам і прыборабудаўніцтву. Расце яе маленькая дачка Майка, якая нарадзілася яшчэ ў студэнцкія гады, а разам з ёю вырастае і яе мама. Праз два гады Вольга Ільінічна—ужо начальнік канструктарскага аддзела, а яшчэ пазней, калі наву-

кова-даследчыя майстэрні вылучылі ў самастойны завод электраапаратуры, яе прызначаюць туды галоўным інжынерам...

Для былой вясковай дзяўчынкі пачынаецца жыццё, поўнае творчых мар, радаснае і хваляючае. Па спецыяльнаму ўказанню з Масквы, недалёка ад Кіева пачынаецца прыспешанае будаўніцтва новага, усесаюзнага значэння, завода дакладных электрапрыбораў. Галоўны інжынер гэтага завода, Вольга Івашчанка, сама прымае ўдзел ва ўсіх падрыхтоўчых работах, прывозіць на тэрыторыю будучага завода першую машыну пэрглы... І летам сорок першага года на пляцоўцы, дзе яшчэ зусім нядаўна пасвіліся козы, узнікаюцца ўжо магутныя сцены галоўнага заводскага корпуса...

У далёкім Омску, куды Івашчанка вывезла ўсё, што яшчэ можна было выратаваць пасля жорсткай бамбёжкі, яна паспяхова манціруе новыя пэхі.

Недзе на захадзе яшчэ ідзе вайна, калі Вольга Івашчанка з поўнамоцтвамі прадстаўніка Міністэрства электрапрамысловасці СССР прыязджае ў вызвалены Кіеў. Яна збірае старых рабочых і разам з імі пачынае будаваць завод нанова. Ё гэтаму часу прыходзіць цяжкая вестка аб пагібелі на фронце мужа—вернага друга ад самых студэнцкіх год, мілага, з заўжды прыемнай усмешкай інжынера Паўлушы Серага... І застаюцца ў жыцці жанчыны двое дзяцей—Майя і Віценька—ды завод, які толькі нараджаецца...

У час нашай першай сустрэчы ў тэатры Вольга Ільінічна шмат цікавага сказала мне аб заводзе і яго людзях. Крыху дзіўна было глядзець на гэтую зграбна апранутую жанчыну і ўяўляць яе дырэктарам вялікага прадпрыемства са складанай апаратурай,

Вольга Ільінічна Івашчанка ў дзіцячым садзе свайго завода.
Фота С. Белазорава

кіраўніком адной з буйнейшых у Савецкім Саюзе будоўляў. Мімаволі захацелася мне самой пабываць на гэтым заводзе, і я запытала, ці магчыма гэта. Яна прапанавала мне ехаць зараз-жа разам.

Лёгкае аўто даймчала нас да дома спецыялістаў на Брэст-Літоўскай шапы, дзе жыла Івашчанка. Сярод ночы я прачнулася ад моцнай тэлефоннай размовы. Звонкім ад напружання голасам Вольга Ільінічна выклікала Маскву, міністэрства, нешта патрабавала, у чымсьці пераконвала. Раніцай я знайшла яе ўжо на заводзе, у пластмасавым цэху за звычайным абходам. У строгай чорнай сукенцы, падцягнутая, дзелавітая яна нічым не напамінала маёй учарайшай тэатральнай знаёмай. Прабуючы на далоні нейкі белы парашок, Івашчанка гутарыла з нізенькай жанчынай у вялікіх круглых акулярах.

— Люся Равіч—наш лепшы начальнік цэха, які выпрацоўвае пластмасавыя карпусы для электраапаратаў,—познаёміла мяне Вольга Ільінічна.

І калі мы вышлі з цэха, яна дадала:

— Гэта дзяўчына перавяла ўвесь свой цэх на пагадзінны графік. На нашым заводзе многа такіх энтузіястаў.

Цэлы дзень хадзіла я за дырэктарам. Мы пабылі ва ўсіх цэхах завода, і я магла наглядаць, як Івашчанка да дробязей унікала ва ўсе дэталі складанейшай тэхналогіі вытворчасці. Яна цікавілася абсалютна ўсім—колькі механікаў у эксперыментальным цэху занята вырабам новай апаратуры, чаму ў цэх зборкі не прывезены лютры для шкал астатычных прыбораў, ці прыбыла кіноўстаноўка для камсамольскага сходу.

Я бачыла, з якой павагай адносіліся ўсе да гэтай жанчыны, пачынаючы ад тэхнічнага сакратара да галоўнага інжынера завода, з якой увагай прыслуховаліся да яе парад старых майстры. На заводзе не адчувалася «ліхарадкі»—нікога не трэба было ратаваць, ніхто не крычаў аб прарыве. Буйнейшае складанае прадпрыемства, працуючы дакладна па графіку, штодзённа выконвала сваю праграму. Івашчанка кіравала не толькі выпускам прадукцыі, але і будаўніцтвам велізарных цэхаў. Напярэдадні пуску былі прэсава-штампаваны і нова-зборачны цэхі, ішла будоўля электраматорнага, аддзелачнага, занова будаваліся сталярныя цэхі.

Івашчанка паказала мне маладзенькія дрэвы, якія шырокім кольцам акружылі завод.

— Наш завод хутка ператворыцца ў зялёны сад,—сказала яна.—Гэта будзе адзін з буйнейшых заводаў Савецкага Саюза з вялікімі, зручнымі для работы цэхамі, добра абсталяванымі катэджамі для рабочых, дзіцячымі яслямі, з добрай сталовай і клубам, з уласнымі дамамі адначынку на Чарнігаўшчыне... Вось тады прыязджайце да нас...

Увечары, калі Вольга Ільінічна пайшла на камсамольскі сход заводскай моладзі, я пакідала завод і міжволі думала: «Што, калі-б гэтая самая Вольга Івашчанка нарадзілася не ў Савецкай краіне, а дзе-небудзь там—за акіянам? Кім-бы яна была? Прапала-б вясковая дзяўчынка ў вялікім жорсткім горадзе, пайшла-б у найміткі або зусім збілася-б з дарогі і загінула, як гінуць там сотні і тысячы горкіх жаночых жыццяў».

... Мінуў год, перш чым мне зноў давялося пабыць на заводзе. За гэты час тут адбыліся вялікія змены. Вольга Ільінічна паказала мне новы зборачны цэх, дзе быў асноўны заводскі канвейер. Высокія, чыстыя лініі стройных белых калон, вялізныя, на ўсю сцяну, вокны, шмат сонечнага святла і паветра—такім быў гэты цэх, дзе ў бялюткіх, як снег, накрухмаленых халатах працавалі слесары, токары, механікі. Завод наранейшаму з месяца ў месяц перавыконваў свой вытворчы план. Дзесяткі рабочых перавыканалі ўжо сваю пяцігодку. Канструктарскае бюро стварыла 32 зусім новыя віды электравымяральнай апаратуры. Завод усё яшчэ трымае чырвоны пераходны сцяг Савета Міністраў СССР і прышынства Міністэрства электрапрамысловасці СССР.

А праз дзень я наведвала таварыскі вечар, скліканы з поваду прыбыцця гасцей з прадпрыемства, з якім спаборнічае завод Івашчанка. За доўгімі сталамі, поўнымі він і закусак, сядзела каля пяцісот стаханавцаў і гасцей. Пад высокімі зводамі грывела музыка, несеся вясёлы смех і жарты, чуліся хваляючыя тосты. Вольга Ільінічна напоўніла свой бакал і звонка, каб пачулі ўсе танцуючыя, гукнула:

— За наш завод, таварышы! За нашу будучыню!

І дружны звон сутыкнуўшыхся шклянак прагучаў ёй у адказ.

ДЗЯЎЧЫНА З ЗАКАРПАЦЦЯ

Н. СЯРГЕЕВА

Сяло Вышкова — у далёкіх гарах Закарпацця. Кому давялося пабыць там хоць раз, той ніколі не забудзе характара непразходных лясоў, высокіх гор пад снегаваю шалкай, на схілах якіх сям-там раскінуліся вёскі і сёлы.

Цудоўны край—з прыродай шчодрай, з добраю пашай, урадлівай зямлёй. Але селянін Закарпацця не прыкмячаў таго характара. Увесь свой век змагаўся за кавалак хлеба, цяжка працуючы на памешчыка, на кулака. Сяляне маглі толькі марыць аб уласнай зямлі. Усе лепшыя землі

вакол Вышкова належалі памешчыкам. Беднякі вымушаны былі шукаць працы ў гарадах, у вялікіх сёлах.

Так жыў і бацька Ганны—цяляр Васіль Лехман. Шмат збудаваў ён дамоў для багатых, а сам застаўся бедняком. У познюю восень вяртаўся дадому знясілены, змардаваны, з неадступнаю думкай, што павінна быць на свеце краіна, дзе і бедны чалавек можа знайсці шчасце.

Ганна ў пошуках долі шчаслівай паехала на зароботкі ў Чэхі. Бацька праводзіў яе з надзеяй:

— Можна быць, там знойдзецца шчасце для Ганны.

У Чэхіях Ганну застала вайна, і толькі праз сем год удалося ёй вярнуцца дадому.

Бацька сустрэў яе запытаннем:

— Ці знайшла-ж ты, дачушка, такое месца, дзе і бедны чалавек можа мець шчасце?

— Не знайшла, тата, а нават згубіла, — і Ганна працягнула правую руку, на якой нехапала трох пальцаў. Пальцы адрэзала Ганне саламарэзкай, калі яна працавала ў багатага фермера ў Дошшыне. Гаспадар зараз-жа звольніў яе, як калеку.

— А я ведаю, Ганна, дзе шчасця шукаць,—сказаў Васіль і ласкава глянуў ёй у вочы.—Стаялі ў мяне на кватэры савецкія салдаты. І чуў я ад іх, што ў савецкай краіне ўсё належыць народу. Трымайся, дачушка, савецкіх людзей, і з імі ты знойдзеш шчасце сваё.

Неўзабаве памёр бацька. Ганна моцна памятаў яго наказ. І ў 1947 годзе, калі ў Вышковым пачалі гаварыць пра калгас, яна рашыла: «Гэта тое шчасце, якога не дачакаўся бацька».

Першымі пайшлі ў калгас батрачка Ганна Лехман, спрадвечны бядняк Молі Людвіг, які ўсё жыццё працаваў на кулака за тое, што жыў у яго хаце. Самым «багатым» аказаўся Гоўда Людвіг—у яго была пара асцоў.

Пра тыя дні Ганна гаворыць:

— Нічога ў нас не было, але дзяржава адразу-ж падтрымала. Выдзеліла нам 226 гектараў лепшай зямлі, дала грашовую пазыку. Набылі мы 45 коней, 15 кароў, 15 свіней, сеялку, малатарню, 4 плугі, бароны, сярпы, веялку, косы, завялі сваю пасеку. Суседні калгас імя Хрушчова выручыў нас насеннем — даў 10 цэнтнераў аўса і два канюшыны. Адаборную пшаніцу і гарох на насенне прыслала селекцыйная станцыя. Дзяржава дапамагла і харчамі, адпусціла 22 тоны кукурузы. Бяздомнаму Молі Людвігу калгас збудаваў новы дом. Так і пачалі гаспадарыць.

Калі Ганна ўпершыню пачула аб лепшых звеннях і звеннявых Украіны, аб Надзі Кошых, якая сабрала на 70 цэнтнераў кукурузы з гектара, яна не паверыла і спытала агранома:

— Хіба-ж можна з гектара са-

Герой Соцыялістычнай Працы
Лехман Г. В.

браць 70 цэнтнераў? У Вышковым больш трыццаці ніхто не збіраў.

Аграном адказаў, што такі ўраджай зусім магчымы, калі добра апрацаваць глебу, у час пасеяць, трымацца правіл агратэхнікі. Вось тады дзяўчаты і выбралі Ганну Лехман звеннявой.

Дружна працавалі дзяўчаты. Ганна размеркавала між імі ўвесь замараваны ўчастак і дала кожнай за-

данне. Кіруючыся парадамі агранома, зямлю добра ўзаралі, прабаранавалі, унеслі на гектар на 10 цэнтнераў мінеральных угнаенняў. Сеяць звяно пачало раней усіх. Ганна сама сачыла за сеялкай; хвалявалася і радавалася, што збылася мара бацькі—яна стала гаспадыняй сваёй зямлі.

Дзяўчаты працавалі з песнямі. К вечару засеялі і забаранавалі ўчастак. Калі з'явіліся першыя ўсходы, звяно не сходзіла з поля. Яшчэ раз прабаранавалі, прапалолі, дзе трэба падсеялі, а дзе падкармілі.

Ураджай даспеў небывалы: на 107 цэнтнераў кукурузы з гектара у кіяхах, а ў зерні—на 78.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР звеннявой калгаса імя Сталіна, сяла Вышкова, Хустаўскай акругі, Закарпацкай вобласці, Ганне Лехман прысвоена званне Героя Соцыялістычнай Працы. Былая батрачка, якая толькі ў сне магла быць шчаслівай, набыла сапраўднае шчасце пры савецкай уладзе.

— Вось каб мой бацька пабачыў,—гаворыць Ганна,—якое шчасце знайшла яго дочка! Яна цяпер гаспадыня на ўласнай зямлі і ганаровы чалавек у краіне.

Не пазнаць закарпацкіх сялян, не пазнаць і сяла Вышкова. Тут збудаваны ўжо новая школа, дзіцячы сад, больніца, ветэрынарны пункт. Шчасцем ззяюць сялянскія вочы.

Гэта шчасце прынесла савецкая ўлада.

Наталля Ужвій

І. КІСЯЛЕУ

Патрауары Крэшчаціка ідзе высокая, скромна апрачутая жанчына. Зрэдку кідае навокал кароткія запытальныя погляды, і прахожых здзіўляюць яе вочы—глыбокія, выразныя, праніклівыя. Многія пазнаюць жанчыну і пачынаюць ўступаць дарогу. Іншыя ціха кідаюць услед:

— Ужвій!..

І сапраўды вы пазнаеце народную артыстку СССР—Наталлю Міхайлаўну Ужвій. Мінуўшы руіны праслаўленай у гісторыі і паэтычных творах вуліцы, яна падыходзіць да ўпадзешага цудам роднага тэатра, які носіць імя вялікага украінскага пісьменніка і мысліўца—Івана Франка.

Там ідзе сёння прэм'ера—«Без віны вінаватыя». Ужвій іграе Кручыніну. Колькі выдатных актараў выконвала гэту папулярнейшую ролю з п'есы Остроўскага! Яна-ж па-свойму

падышла да спэцічнага раскрыцця гэтага складанага і разам з тым благароднага вобразу.

Слаю свайго вялікага і чулага таленту, пранікнёнасцю ўдумлівага савецкага мастака яна раскрыла перад глядачом глыбіню натуры Кручынінай, здолела выявіць яе цэльны і ўзнёслы характар, паказаць душэўную чыстату і духоўнае багацце сваёй гераіні.

... Гэта было на зары яе творчай біяграфіі, больш чвэрці века назад. Маленькі украінскі гарадок Залатаноша на Палтаўшчыне. Мясцовая самадзейная трупка паказвала на клубнай сцэне папулярную п'есу вядомага украінскага драматурга Івана Табілевіча «Бесталанна». Ролю галоўнай гераіні—няшчаснай Софіі—выконвала настаўніца Ужвій. Яшчэ не ведаючы высокіх патрабаванняў тэатра, скромная сельская настаўніца Уж-

вій, уроджаным акторскім дарам адчула сілу і сутнасць вобраза Софіі і так пераканаўча паказала яго на клубнай сцэне, што глядзельная зала была ўзрушана. Захопленая публіка, як прыкаваная, сачыла за іграй маладой настаўніцы. Спектакль паказваўся ў дні, калі вакол Залатаношы бушавала полымя грамадзянскай вайны. Некаторыя глядачы павінны былі проста з клубнай залі ісці на фронт, на поле бою. Не кожнаму пашчаслівілася дагледзець спектакль да канца, але кожны думаў: «Напэўна сама актрыса перажыла тыя няшчасці, што выпалі на долю няшчаснай Софіі. Ужо падтажыцца перадае іх, за сэрца іграю ханае...»

Прайшлі гады, і Наталля Міхайлаўна Ужвій—ужо выдатны майстра сцэны—амаль тыя-ж думкі вычытала ў лістах, атрыманых ад удзель-

«Гуцульські танець»

Фотазцюд Б. Васюцінскага

нікаў Айчынай вайны. Франтавікі, прагледзеўшы фільм «Радуга», створаны па аднайменнай апавесці Ванды Васілеўскай, закідалі ўдзячнымі лістамі Ужвій, якая іграла ў гэтым фільме простую украінскую жанчыну, гераічную партызанку Алену Касцюк.

І сапраўды, нельга без хвалявання глядзець гэты фільм, які абышоў экраны нашай вялікай айчыны і многіх краін свету.

... Вось немцы вядуць Алену Касцюк па сялу. Лютыя ворагі, часова перамогшыя, трымаюць у руках смертальную зброю. Але яны куды менш упэўнены і спакойны, чым пакутная безабаронная жанчына, якую яны канваіруюць. У яе нібы застылай постаці, у павольнай, крыху скаванай хадзе адчуваецца вялікая ўнутраная сіла, гатоўнасць ахвяраваць самым дарагім у імя Радзімы. А глянце Алене ў вочы! У іх жыве боль і туга, несакрушальная вера і далёкая мара, адкрытая нянавісць і затоеная любоў. На дошыце ў гітлераўскага душатуба, каменданта Вернера, Алена сядзіць, адвёўшы вочы ў бок. Але і тупы, абмежаваны Вернер адчувае абпальваючую сілу гэтага накіраванага ў далеч погляду. Такія вочы ў Алены Касцюк, бо такія вочы ў Наталі Ужвій. Яны дасканала перадаюць той душэўны стан, у якім цяпер знаходзіцца артыстка. Не ўжываючы ні слова, ні жэста, артыстка ўзняла толькі вочы — і ўсё, чым багаты вобраз, становіцца здабыткам гледача.

Успомнім, у сувязі з гэтым, салдатку Еўдакію, якую іграе Ужвій у другім шырока вядомым фільме — «Выбаргская старана»: Там ёсць месца, дзе адным толькі поглядам — цяжкім і горкім — перадае артыстка ўсю тую складаную барацьбу, што адбываецца ў душы салдаткі, прыбітай горам, знявечанай атрутай правакацыі.

І мелі рацыю франтавікі, калі ў сваіх задушэўных лістах пісалі:

«У «Радуге» мы ўбачылі самое жыццё. Перад намі была натуральная сельская партызанка. Мы, салдаты, якія шмат чаго бачылі, глядзелі фільм са слязмі на вачах. Так уздзеянчала ваша ігра. Вы ясна да-

валі нам зразумець, што, ахвяруючы сваім нованароджаным сынам, Алена адчувала гарачую матчыну любоў да мільёнаў сыноў, якія завалялі на фронце і змагаліся ў партызанскіх лясках...»

Адкуль было ведаць франтавікам, што артыстка перажывала глыбокую драму маці не толькі на сцэне, але і ў жыцці.

Калі пачалася вайна, Ужвій была з тэатрам на гастролях у Маскве.

Народная артыстка СССР Н. М. Ужвій.

Сын-жа яе — Міхась — адпачываў у яе бацькоў у валынскім сяле Стрыльча, на якое хутка наляцелі немцы.

Зразумела, перажыванні маці, якую трывожыў лёс сына, неяк уплывалі на ігру артысткі, абвастралі трактоўку вобраза. Але ў тым, што Ужвій так трагедыя моцна, так на-майстэрску натхнёна паказала нам Алену Касцюк, якая ўвасобіла нянавісць украінскага народа да лютых нямецкіх акупантаў, сказаўся выдатны драматычны талент Ужвій, яе шчодрыя артыстычныя даныя, высокае майстэрства пераўвасаблення.

Наталія Міхайлаўна Ужвій пераіграла дзесяткі роляў з твораў сусветнай, рускай, украінскай драматургіі і сучасных аўтараў. Яна ўвасабляла на сцэне гераінь Шэкспіра і Шылера, Мальера і Бамаршэ, Гоголя і Остроўскага, Пушкіна, Ча-

хава і Горкага, Івана Франка і Тараса Шэўчэнка, Аляксандра Карнейчука і Канстанціна Сіманава. Артыстка іграла простых вясковых дзяўчат і асоб царскага роду, чэсных пакутніц і каварных інтрыганаў, самаахвярных гераінь і дробных, фанабэрыстых пустышак. І для кожнай ролі Ужвій знаходзіла свежыя, сакавітыя, яркія фарбы. Так багата палітра гэтага цудоўнага мастака сцэны.

Сумны, пакутлівы, трагічны лёс Марусі са старой украінскай п'есы «Ой, не ходы, Грицю»... Ад цяжкіх перажыванняў Маруся вар'яецца. Актрысы з неўсталеным густам праводзяць сцэну вар'яцтва Марусі надрыўна, меладраматычна. Ужвій тут, як і ўсюды, пазбягае штампаваных прыёмаў. Яе Маруся не крычыць, не б'ецца ў істэрыцы, не ірве на сабе валасы. Але тым страшней выглядае ў Ужвій узрушаная Маруся, страціўшая душэўную роўнавагу.

Валявую, напорыстую, метаіміненую большэвічку Аксану з «Гібелі эскадры» А. Карнейчука Ужвій малюе скупымі выяўленчымі сродкамі. Але які праўдзівы і даходчывы гэты вобраз!

А якія чулівыя вобразы пакутуючых жанчын стварыла Ужвій у п'есах Остроўскага: «Апошняя ахвяра» і Івана Франка «Украдзенае шчасце».

Перакананы паборнік ідэйнага савецкага мастацтва, удастоеная звання Сталінскага лаўрэата і высокіх урадавых узнагарод — Н. М. Ужвій ясна і глыбока разумее грамадскую ролю тэатра.

Слаўная дачка украінскага народа — Н. М. Ужвій у жыцці і на сцэне праяўляе сябе як актыўны грамадскі дзеяч, як ідэйны слуга савецкага мастацтва.

Так на сцэне артысткай (у выдатным вобразе партызанкі Алены Касцюк, удзельніцы франтавой брыгады), а ў жыцці актыўным грамадскім дзеячом змагалася Ужвій за трыумф справядлівасці, за перамогу над фашысцкімі вылюдкамі.

І цяпер — у мірныя, пасляваенныя дні — самаадданай творчай працай Н. М. Ужвій прымнажае сілу і славу савецкай тэатральнай культуры, несучы глядачам тэатра і кіно сапраўдную радасць, вялікае эстэтычнае задавальненне.

Мар'я ЛУГАВІНОВА

(Апавяданне)

Мал. Ю. Пучынскага

Цяпер Марыйцы шаснаццаць год. Жыве яна з маці і бабуляй у вялікім украінскім сяле над рэчкаю Ворсклай. Вучыцца ў дзевятым класе школы. Бацькі ў Марыйкі няма: загінуў у першыя месяцы вайны. Маці таксама з тысяча дзевяцсот сорок першага года і да самай перамогі была на фронце. Толькі вывезла ў эвакуацыю Марыйку з бабуляй у Сярэднюю Азію і пайшла добраахвотна ў Армію. Была Марыйкіна маці на фронце спачатку санітаркай, а пасля медыцынскай сястрой.

З нецярплівасцю чакала дзіўчэнка кожны мамін ліст. Прачытае з бабуляй, а потым—да сябровак. Былі ў яе там задушэўныя—туркменка Бахты і Сашанька, такая-ж эвакуіраваная, як і яна, толькі са Смаленскай вобласці. Сядуць над арыкам і раз дваццаць перачытаюць ліст Марыйкінай маці. А пасля гуляюць у шпіталь. Лялькі—за раненых, а яны—урачы і медсёстры. Тады Марыйцы было ўсяго дзевяць год. У дзіцячых гульнях вырасла вялікае жаданне, якое, магчыма, і вызначыла далейшы жыццёвы шлях Марыйкі.

— Хачу быць доктарам!

Ну што-ж? Маці не прарэчыць. Як хочаш, так і будзе. Матчына мірная прафесія зусім не медыцынская. Да вайны яна была даяркай, а цяпер загадвае малочнай фермай у калгасе. Завочна вучыцца ў тэхнікуме.

Любіць Марыйка корпача ў матчыных франтавых рэчах. Іх нямнога. І ўсе яны месцяцца ў старым рэчавым мяшку. Тут панашаны белы халат, нікелевая скрыначка са шпрыцам, гумовы жгут і (мама сама нават не памятае, адкуль да яе трапіў) драўляны доктарскі стэтаскоп. Яшчэ ў рэчавым мяшку ляжыць пачка яе, марыйкіных, лістоў маме на фронт. Пісаны яны вялікімі літарамі на паперы з шпэйткі ў касую лінейку. І яшчэ ёсць сярод франтавых рэчаў маміна запісная кніжка. Пакуль Марыйка не падрасла, мама не дазваляла кранаць гэтую кніжку.

— Нічога там цікавага няма,—запэўнівала яна Марыйку і цяпер.

Але дачка ўсё-ж настояла, і вось кніжка ў яе руках. Звычайны блакнот са светлым картонным пераплётам. У такі блакнот перад вайною маці запісвала ўдоі ад прымацаваных за ёю кароў.

Вось нават і ў гэтым на першых старонках—сляды даваеннага ўліку: «20 чэрвеня 1941 года. «Зорка» — 15 літраў, «Красаўка» — 18 літраў» і так аб усіх дзесяці каровах. А далей, праз поўгода, пачынаюцца іншыя запісы. Гэта нельга назваць дзённікам. Запісвала маці нерэгулярна, часам з перапынкамі ў два тыдні, а то і ў месяц. Відаць, толькі вельмі важныя падзеі.

Запісы рабіліся лаканічна. Напрыклад: «9 мая 1943 года. Аперацыя сэрца». Або: «12 красавіка 1945 года.

Увайшлі ў горад Кенігсберг». А вось і проста адно слова: «Дранікі». Датавана яно 5 верасня 1943 года.

— Ой, мамка мая! Як-жа ты можаш называць гэта нецікавым. Не, цяпер ад мяне не адчэпішся! Раскажаш і пра аперацыю сэрца і пра тое, як узялі Кенігсберг, і пра ўсё, пра ўсё, што значыцца ў тваёй кніжачцы,—Марыйка абнімае маці і гарэзліва заглядае ў вочы.

— Раскажаш, так?

Маці расчэсвае валасы. Яны доўгія, густыя, але ўжо кранутыя сівізнай. Маці толькі што вярнулася з фермы, паспела памыцца і цяпер заканчвае туалет.

— Вядома, раскажу,—смеючыся, адбіваецца яна ад гарачых абнімкаў дачкі.—Толькі не зараз. Трэба тэрмінова ў праўленне.

— Ну, увечары. Добра?—вісне, як маленькая, Марыйка.—А зараз толькі адно мне скажы, каротка: што такое «дранікі»?

— Дранікі?—маці на хвілінку задумваецца, успамінае.

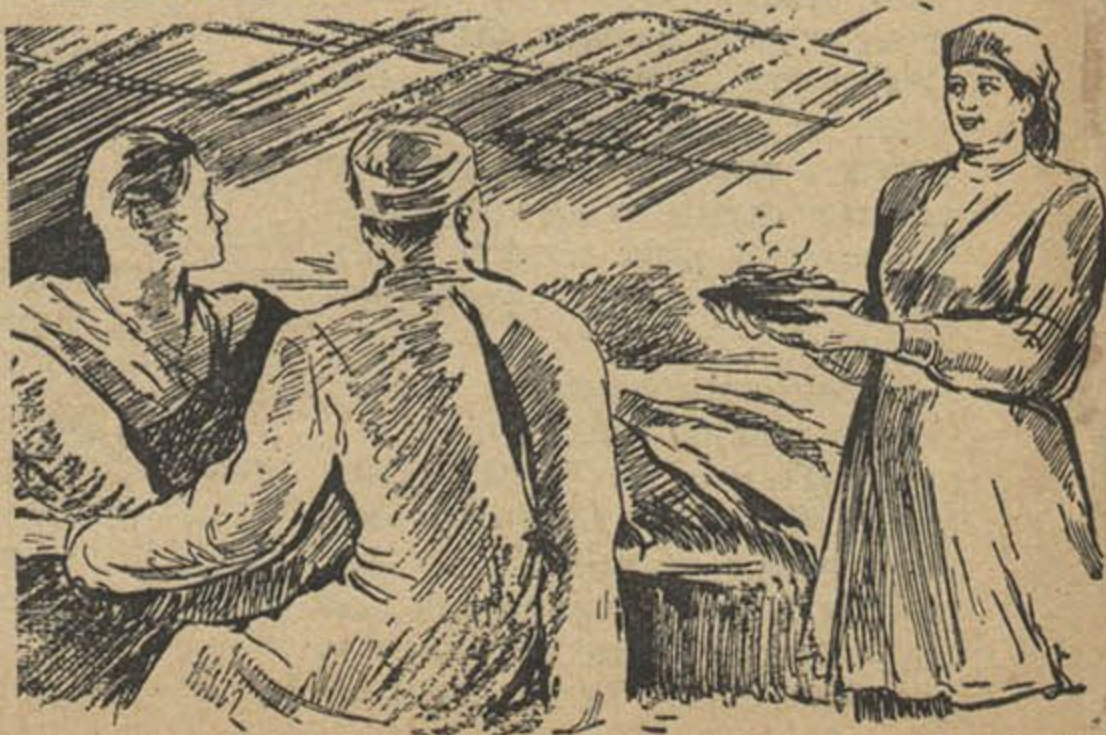
— Гэта беларуская назва бліноў з цёртай сырой бульбы. Ну, нашы дзеруны.

— Чаму-ж ты запісала гэта звычайнае слова ў кніжку?—спытала Марыйка ў недаўменні.

— Добра, дачка. Сёння ўвечары раскажу табе і аб гэтым.

* * *

«У той дзень наша санрота размясцілася ў адбітым у немцаў бліндажы». Так пачала раскажваць дачцы Аксана Спадар. «Ішоў бой за боем. Умацаваўшыся на новых пазіцыях, немцы некалькі раз пераходзілі ў контратаку. Наша падраздзяленне несла вялікія страты. Ужо ўсе дары ў бліндажы былі перапоўнены, раненых пачалі класці ў праходах, на саломе. Медыцынскі персанал к вечару ледзь трымаўся на нагах. Тэрміновым аперацыям і перавязкам страцілі лік. Сярод

раненых было некалькі ў вельмі цяжкім стане. І асабліва адзін лётчык. У паветраным баі ён змагаўся, як леў. Збіў пяць мессераў, а калі самалёт ахапіла полымя і лётчык выскачыў з парашутам, немцы з акупаў (бой праходзіў на перадавой пазіцыі) пачалі яго расстрэльваць. Вечер, на шчасце, занёс яго да нашай пазіцыі. Прыжамліўшыся, ён адразу страціў прытомнасць. На яго цэле мы налічылі сем ран. Пяць—навылёт, а з двух прышлося даставаць кулі. Добра яшчэ, што ўсе ранены прышліся на канечнасці. Але крыві страціў шмат, бо, відаць, яшчэ ў самалёце быў моцна кантужаны.

Малады, з пупком над губой, шырокаплечы, круглатвары. К канцу аперацыі гэты юнак ляжаў, як нежывы. Прышлося безадкладна пераліваць кроў. Пульс аднавіўся, знікла сінява пад пазногцямі, паружавелі губы. Вось і вейкі заварушыліся. Ранены расплюшчыў вочы.

— Пабольш яды і сну. Памятайце, што спакой для яго можа стаць пытаннем жыцця і смерці,—сказаў мне камандзір сапроты, маёр медыцынскай службы, і перайшоў да раненых у другі канец бліндажа. Я моцна запомніла гэтыя словы, і як толькі да лётчыка вярнулася прытомнасць, прапанавала яму паесці. Памятаю, было какао з бісквітам. Але ранены толькі замахаў галавой.

— Дранікі,—сказаў ён.

— Дранікі, дранікі,—настойліва паўтараў ён, узвышаючы тон. Хутка гэта паўтарэнне перайшло ў крык.

— Дранікі! Дранікі!—крычаў лётчык, заглушаючы стогны суседзяў.

— Ён-жа дарослы чалавек,—перапыніла апавяданне Марыйка.

— Ну, хворыя, як малыя дзеці бываюць. І не такое яшчэ даводзілася бачыць,—адказала маці.

— Таварыш маёр пытае, што тут у вас,—прыбег санітар.

— Ды вось ранены расстроіўся. Просіць нейкіх дранікаў. Я не ведаю, што гэта, а яму нельга хвалявацца,—разгубілася я.

— Дык гэта-ж вельмі проста. Таварыш лейтэнант, відаць, мой зямляк-беларус. Натры яму бульбы, змяшай з мукой, падсмаж,—на-хаду растлумачыў мне санітар і вярнуўся да ўрача.

Той, даведаўшыся, у чым справа, таксама паспяшыў да нас. Знясілены крыкам ранены перайшоў на хрыплы шэпт. Урач таксама прабаваў супакоіць, але да-

рэмна. Лётчык з кожнай хвілінай хваляваўся ўсё болей і болей. Гэта было ўжо не простае раздражненне.

— Штопалі, штопалі, і ўся наша работа можа марна прапасці,—з жалем прамовіў урач.

— Сынку!—зварнулася я рашуча да раненага. — Не крычы, паслухай мяне. Я пайду зараз і напэку табе дранікаў. Пачакай крыху. Ці чуеш мяне? Будуць табе дранікі!

Урач, заняты пульсам лётчыка, з недаўменнем глянуў на мяне: ён ведаў, што на той дзень у нашых харчовых запасах былі толькі кансерваваныя прадукты.

— Таварыш маёр медыцынскай службы! Дазвольце адлучыцца напэку дранікаў,—зварнулася я па ўсёй форме і знарок павысіла голас, каб ранены чуў.

Урач дазволіў, і гэта як быццам крыху супакоіла раненага. Ён праводзіў мяне поглядам да самых дзвераў. Напэўна, так і не адрываў ад іх вачэй, бо такім-жа поглядам, поўным прагнага жадання, які бывае ў маленькіх дзяцей, калі яны чакаюць любімых ласункаў, сустраў мяне, калі я ўнесла талерку паруючых дранікаў.

Калі-б ты бачыла, як ён іх еў! Потым зашў какао і заснуў. Спаў спакойна цэлыя суткі. Пасля ўжо з тылавога шпітала пісаў мне, што паздаравеў хутка. Ні адна рана не загнаілася. І яшчэ прасіў у мяне прабачэння за свае буйныя паводзіны ў той дзень. «Вось здавалася,—пісаў ён,—калі не з'ем дранікаў, то памру».

— Мама, але-ж ты казалася, што ў вас, акрамя кансерваў, нічога не было. Адкуль-жа ты ўзяла бульбу?—спытала Марыйка.

— Вылезла з бліндажа і пад носам у фрыцаў накарнала на полі,—проста адказала маці.

— Яны цябе не прыкмецілі?

— Відаць, прыкмецілі, бо калі канала лежачы і калі паўзла назад, увесь час кулі аб землю чыркалі і гудзі над галавой, бы рой камарыны. Страшна было. Але нічога, абыйшлося. Нават нідзе не царанула. Вось што такое дранікі, — закончыла маці.

— Цяпер разумею, чаму гэтае слова запісала ты ў кніжку. Яно незвычайнае. А я памылілася,—у задуменні прамовіла Марыйка.—Гэта-ж апавяданне зусім не аб драніках, а аб вялікай дружбе, аб нашай савецкай дружбе,—ужо зусім па-даросламу дала дачка.

— Можна быць, мая ты разумніца. Я тады не думала аб гэтым. Трэба было ратаваць таварыша, і я зрабіла ўсё, што было ў маіх сілах.

НА ПАРОЗЕ ВЯЛІКАЙ РАБОТЫ

Г. РАМАНОВА

Людна ў карыдорах, аўдыторных, кабінетах Беларускай рэспубліканскай партыйнай школы. Выпускнікі здаюць дзяржаўныя экзамены, і таму ва ўсіх кутках школы сустранеш іх, схіленых над кнігамі і капсэктамі, і таму так ажыўлена гамоняць, так шумна спрачаюцца яны ў карыдорах.

На свежафарбаваных дзверах—лісток з надпісам: «Ідуць дзяржаўныя экзамены». Тут стаіць некаль-

кі чалавек, якім падыходзіць чарга. Твары ўрачыста сур'ёзны.

... Пасля экзамена мы сустраліся з выпускніцай прапагандысцкага аддзялення, выдатніцай Жылінскай.

— Да вайны я была настаўніцай у Чапніцкім раёне, Віцебскай вобласці,—расказвала тав. Жылінская.—

У партыйнай школе даваўся мне шмат працаваць над сабой, але гэтую працу ніяк не параўнаць з той, што выпала на маю долю ў часе вайны. Колькі лекцый прачытана,

колькі гутарак праведзена—у калгасных клубках, у хатах, проста ў полі, у перапынках паміж работай. Растлумачвала пастановы партыі і ўрада, чытала зводкі Совінформбюро, пісала лісты на фронт. Не раз прыходзіла ў галаву думка: а можа лепш было-б пайсці ў калгас радавой работніцай, каб не словам, а справай заклікаць народ да самаадданай працы, ад якой залежала наша перамога на фронце? Але першую думку адганяла другая: слова большэ-

Выпускніцы Рэспубліканскай партыйнай школы. НА ЗДЫМКАХ (злева направа): Феадосія Паўлаўна Яцкевіч і Елена Грыгор'еўна Мазанік.

віцкага агітатара і прапагандыста натхняе масы на працоўныя подзвігі, на гераізм. І людзі рабілі цуды.

У 1944 годзе, калі доблесныя савецкія воіны вызвалілі Віцебскую вобласць, я вярнулася з Краснаарскага края на радзіму. Мяне прызначылі загадчыцай аддзела прапаганды і агітацыі Кастрычніцкага райкома партыі горада Віцебска. У гэты час я асабліва востра адчула, як многа яшчэ трэба мне ведаць, каб стаць поўнацэнным партыйным работнікам.

Лета 1946 года сустрэла мяне вялікай радасцю: бюро райкома рашыла паслаць мяне ў Мінск на вучобу.

Матрона Нікіцічна змоўкла, мяккім жэстам паправіла валасы і нечакана закончыла:

— Вось які шлях прывёў мяне ў гэтыя сцены.

Заканчэнне партыйнай школы — гэта толькі адна веха ў жыцці Матроны Нікіцічна Жылінскай. Яе настойлівая праца над павышэннем свайго ідэалагічнага ўзроўню не спыніцца па-за сценамі школы. Яна будзе вучыцца самастойна, вучыць і выхоўваць масы.

Многа дастойных савецкіх жанчын закончыла сёлета розныя факультэты Рэспубліканскай партыйнай школы. Кожная прайшла слаўны шлях працы і барацьбы. На грудзях многіх з іх — ордэнская стужка або калодачка.

У школе добра ведаюць Героя Савецкага Саюза Елену Грыгор'еўну Мазанік, кавалера двух ордэнаў Чырвонай звязды Феадосію Паўлаўну Яцкевіч, былую партызанку Пашкевіч, настойлівых, нястомных працаўніц Кацярыну Шастакову, Анну Іванаўну Мурыну, Веру Вікта-

раўну Гайдаровіч, Тацяну Пікулік, былога воіна Савецкай Арміі Сарокіну.

... Увечары таго-ж гарачага ліпенёвага дня мы сустрэліся з Героем Савецкага Саюза Еленай Грыгор'еўнай Мазанік і з энергічнай, поўнай жыцця Феадосіяй Паўлаўнай Яцкевіч.

— Па-сапраўднаму я села за вучобу, — расказвае т. Мазанік, — толькі пасля вызвалення роднай Беларусі ад нямецкіх захопнікаў — трыццацігадовай жанчынай.

— Нялёгка давалася вучоба Елене Грыгор'еўне, але царылілася і праца яе не падвялі, — зазначыла другая наша субяседніца, Феадосія

Паўлаўна Яцкевіч — невысокая бладнынка з энергічным тварам.

— Пра сябе я таксама павінна сказаць: папрацавала багата. Цяжкавата было, бо гады ўжо не тыя. Але вучыцца ніколі не позна.

З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны я добраахвотна пайшла на фронт. Была капітанам, намеснікам камандзіра дывізіёна па палітчастцы. Нарэшце выбралі мяне партгорам дывізіёна. У трывяжныя дні 1941 года, калі вораг рваўся к сэрцу нашай Радзімы — Маскве, я гарачым словам камуніста ўсяляла ў сэрцы байцоў упэўненасць у хуткую перамогу над ворагам. З дня на дзень я праводзіла гэту работу ў халодных акопах, сярод бясконцага грукату выбухаў, сярод мужных людзей. Я бачыла, як людзі не толькі стралялі, атакавалі, перамагалі, але і як яны духоўна раслі. І я цяпер з гонарам думаю, што і мая доля працы ўкладзена ў справу духоўнага выхавання савецкіх патрыётаў. Два апошнія гады, што я правучылася ў партшколе, вельмі многа далі мне для далейшай работы.

... Рэспубліканская партыйная школа выхоўвае палітычна пісьменных, адукаваных савецкіх і партыйных работнікаў. Пасля двух гадоў вучобы ў сценах школы яе выпускнікі, атрымаўшы незакончаную вышэйшую асвету, зноў вернуцца на кіруючую работу ў савецкія і партыйныя арганізацыі рэспублікі. Багатыя веды ў галіне марксісцка-ленінскай навукі дапамогуць ім у практычнай рабоце на карысць Радзімы. А наперадзе працы багата.

Выпускніца Рэспубліканскай партыйнай школы Матрона Нікіцічна Жылінская.

У ДЗЯЦЕЙ ДОБРУШСКИХ РАБОТНИЦ

А. КРАСНАПЕРКА

Яшчэ на захадзе гримела кананада, а савецкія людзі на вызваленай зямлі ўжо забяспечвалі спакой і шчасце сваім дзецям.

Як хвалявалася стаханаўка фабрыкі Тацяна Іосіфаўна Чуясава, упершыню ведучы ў дзіцячы сад свайго Валодзю. «Як-жа яму там будзе?»—думала яна.

Зараз Тацяна Іосіфаўна са спакойным сэрцам прыводзіць сюды Валодзю а 7 гадзіне раніцы, кожны раз ласкава павучаючы:

— Ты-ж глядзі, слухайся!

Валодзя, матнуўшы галавой, спяшаецца ў сваю групу.

— Дзеці, да Надзеі Ціханаўны!—чуюцца голас Анны Васільеўны, загадчыцы дзіцячага сада.

Хлапчукі і дзяўчынкі наперабой бягуць да медыцынскай сястры. Яна пытае кожнага аб стане здароўя, з увагай аглядае рукі, шыю, вушы.

— У мяне чыстыя, у мяне чыстыя!—працягваюць рукі дзеці.

Ім не церпіцца: хочацца хутчэй выскачыць на двор, зрабіць зарадку, пагрэцца на сонейку.

Хутка сьнеданне. Вольга Пракопаўна, якую называюць уласціцелькай усёй гаспадаркі, кліча дзяжурных на кухню. У кожнай групе ёсць свае дзяжурныя. Старанна, з забаўнай дзіцячай вжэнасцю выконваюць свае ганаровыя абавязкі Геня Бібаў і Валя Старавойтава.

Стараючыся не заліць свае белыя фартушкі, яны асцярожна разносяць смачнае сьнеданне: каву, яйкі, белы хлеб.

Так пачынаецца дзень, поўны цікавых забаў, карыснай працы.

Улетку ўся работа з дзецьмі праходзіць на чыстым паветры. Яны групамі збіраюцца ў бяседкі. Малююць, вышываюць, лепяць.

Лепка—любімы занятак дзяцей. Вылепленыя цацкі—гэта найчасцей вынік назірання за прыродай. Гуляючы ў лесе, дзеці прыглядаюцца да раслін. Асабліва цікавяцца грыбамі, глядзяць на карычневыя шапачкі баравікоў, на чырвона-белыя галоўкі мухамораў. Усё гэта трэба запам'ятаць, каб на занятках добра зляпіць мухамор і, паказаўшы яго малым, напярэдзіць:

— Гэты грыб шкодны. Будзеш у лесе—не чапай!

Шмат чаго ўжо зроблена. У пакоях стаяць на палічках бярозкі з гліны, караблікі з кары, кошчкі са стружак.

А вось ідуць заняткі малодшай групы па развіццю мовы. Выхавальніца Казлова Наста Васільеўна чытае казку «Чырвоная шапачка», якую кожны малыш навiнен потым расказаць.

Вельмі цікавіць дзяцей куток жывой прыроды. Маленькія натуралісты з любоўю даглядаюць рыбак у акварыумах, на экскурсіях старанна шукаюць для іх чарвячкоў.

Загадчыца сада Анна Васільеўна Мажанава ўжо 12 год працуе з дзецьмі дашкольнага ўзросту.

— Галоўнае ў выхаванні — гэта прывіць любоў да працы. Гэты гарод, гэтыя клумбы зроблены дзецьмі. Калі бацькі выязджалі ў калгасы, каб дапамагчы ім у сяўбе, іхнія дзеці рабілі тут сваю маленькую справу: садзілі бульбу, потым гуркі, буракі, кукурузу. І на сённяшні дзень яны даглядаюць сваю гародніну, свае квет-

кі, — гаворыць Анна Васільеўна, паказваючы на маленькія акуратныя градкі.

Старэйшыя па каменчыках і ракушках вывучаюць лічэнне, пры дапамозе малявання пазнаюць арыфметычныя лічбы. У спытку Эдзіка Джулая і іншых дашкольнікаў можна ўбачыць намалёваны гурок і лічбу «1».

Старанна вымалёўваюць дзеці параходы і танкі, сцягі і чырвоныя зоркі, урэшце Крэмль, які ўсе яны мараць калі-небудзь набачыць.

На фізкультурнай пляцоўцы, як і ў кожным кутку дзіцячага сада, шмат цудоўных рэчаў: дзіцячы душ, шведскія лесвіцы, козлы.

Чатыры разы ў тыдзень праводзяцца музычныя заняткі. Песні і танцы развучваюць пад акампанемент іяніно. Зараз дзеці рыхтуюць «Яблычка», «Лявоніху», вершы аб беларускіх партызанах, аб родным правадыру.

Выхавальніцы Ольга Нікіфараўна Церахава, Алена Паўлаўна Барабанава, Клаўдзія Нікітаўна Балашкова расказаюць дзецям аб Героях Савецкага Саюза, аб Героях Соцыялістычнай Працы, аб знатных стаханаўцах

У дзіцячым садзе Добрушкага папяровага камбіната «Герой працы». Дзеці развучваюць танец «Яблычка».

не толькі добрушскіх прадпрыемстваў, але і ўсёй краіны.

Зараз у садзе 160 дзяцей. З кожным днём расце іх колькасць. Неабходна пашырыць плошчу сада. Аб гэтым павінна наклапаціцца кіраўніцтва фабрыкі.

Дзіцячы сад пры папяровай фабрыцы «Герой працы» стаў родным домам для дзяцей рабочых. Тут яны акружаны ласкай, сапраўды матчыным клопатам. Яны сыты, чатыры разы ў дзень атрымліваюць ежу. Тут сочаць за іх здароўем, прывучаюць да культуры, ветлівасці, гігіенічных навываў.

Кожны дзень прыносіць выхаванцам шмат новага. І трэба бачыць, з якім мілым дзіцячым захапленнем расказаюць яны сваім маці аб тым, чым займаліся сёння і як многа цікавага чакае іх заўтра.

Навуна ў барацьбе з забабонамі

Ф. ОЛЕШЧУК

У чалавечым грамадстве здаўна існуюць два асноўныя тлумачэнні свету. Адно з іх сцвярджае, што свет, прырода нікім не створаны, а існуюць вечна і развіваюцца, змяняюцца па сваіх законах. Значыць, усё, што сустракаем у прыродзе, мы павінны тлумачыць, зыходзячы з законаў прыроды. Ведаючы гэтых законаў дае нам навука, якая вывучае прыроду і грунтуюцца на прыктычнай дзейнасці людзей. Узбройваючы чалавека веданнем законаў прыроды, навука робіць яго магутным і сільным. Які-небудзь дзікун не мог сабе нават уявіць, што, скажам, у XX стагоддзі яго аддаленыя патомкі будуць жыць у шматнаварховых камяніцах, карыстацца электрычнасцю, размаўляць па тэлефону, зносіцца па тэлеграфу, слухаць радыё, ездзіць на цягніках і лётаць на самалётах.

Усё гэта стала магчыма толькі дзякуючы правільнаму разуменню чалавекам прыроды.

Другое — супроцьнавуковае — тлумачэнне зыходзіць з таго, што ў аснове свету быццам-бы ляжыць нейкі асобны, незалежны ад прыроды духоўны пачатак. Як-бы яго розныя людзі ці называлі — ідэяй, свядомасцю, воляй, духам і т. д. — усё прыхільнікі такога погляду сходзяцца на тым, што імёна гэты пачатак нарадзіў прыроду і кіруе ёю.

Правільныя ўяўленні аб свеце з'явіліся ў людзей не адразу, яны выпрацоўваліся паступова, у працэсе шматвяковай практыкі чалавецтва, у ходзе яго барацьбы з прыродай, у грамадскай барацьбе.

Нашы далёкія продкі — дзікуны — былі падта забабонны. Яны думалі, што ўвесь свет напоўнены духамі, што гэтыя духі стварылі зямлю, кіруюць рознымі з'явамі прыроды, насяляюць на людзей хваробы, прыносяць ім смерць і т. д. Падаўленыя магутнымі стыхіямі прыроды, дзікуны прыносілі ім ахвяры, задобрывалі падарункамі, малілі іх аб дапамозе, утваралі розныя чараўнічыя дзеянні, на розных прадметах імкнуліся ўгадаць развіццё падзей.

Вядома, усё гэта было дарэмна, бо грунтавалася не на веданні законаў прыроды, а на фантастычным, няправільным, супроцьнавуковым уяўленні аб прыродзе.

Рэшткі такіх забабонных уяўленняў жывуць у чалавечым грамадстве і зараз, асабліва ў класавым эксплуататарскім грамадстве, дзе падобнага роду ўяўленні жывяцца эканамічным і палітычным уціскам, бяспраўем, галечай і цемрай народных мас.

У нашай сацыялістычнай краіне забабоны ў асноўным жывуць. Сацыялістычны лад выкарчаваў карэнні, якімі жывіліся забабоны ў царскай Расіі, і ператварыў іх у перажытак мінулага. Але ў якасці перажытку некаторыя забабоны ўсё яшчэ працягваюць існаваць і прыносяць шкоду як агульнаму інтарэсу, так і інтарэсу асабістаму. У адной калгасніцы здарылася няшчасце: не вярнулася з поля карова. Шукала яна карову цэлы дзень, ды так і не знайшла. Вырасла найспі да варажбіткі і пагадаць, ці цэла карова і дзе яна. Варажбітка пашантала нешта над вадой і абвясціла, што карова жыве і што яе можна вярнуць за 450 рублёў. І сапраўды, як толькі варажбітка атрымала грошы, на другі дзень пад вечар пастух прыгнаў карову, заявіўшы: «Відаць, у лесе заблудзілася».

Па акаліцы пайшла пагалоска: варажбітка дапамаг-

ла вярнуць карову. Але справа высветлілася неўзабаве вельмі проста. У варажбіткі быў памочнік, мясцовы пастух, які любіў выпіць. Паслухаўшыся парады варажбіткі, ён пратрымаў карову ў лесе, каб разам з варажбіткаю зарабіць на гэтай выдумцы.

Гэта даволі звычайны прыклад жульніцтва і шарлатанства ўсялякіх гадальнікаў і варажбітак. Даверлівых людзей яны найпросту абіраюць. Каб скрыць сваё жульніцтва, гадальнікі звычайна вельмі асцярожны ў сваіх прараканнях: На дакладна пастаўленыя пытанні гадальнікі звычайна не адказваюць. Напрыклад, на пытанне: «Колькі год майму бацьку?» — вы адказу не атрымаеце або атрымаеце ўхільны адказ. На пытанне: «Колькі ў мяне дзяцей?» адна гадалка адказала: «Лішніх няма, а больш табе не трэба».

У многіх людзей ёсць забабонны погляд на лёс. «Ад лёсу не ўцячэш», — гавораць гэтыя людзі. Каб даведацца пра свой лёс або пра лёс сваіх блізкіх, зноў-такі многія часта кідаюцца на гаданні і на варажбу.

У стары час да гадалак і варажбітак часта звярталіся маладыя дзяўчаты, каб «даведацца пра свой лёс». Лёс жанчыны пры старым, царскім ладзе быў надта цяжкі. Натуральна, што забітая і бяспраўная жанчына звяртала-я да знахараў, чараўнікоў, варажбітак, імкнулася за любую ўзнагароду наленшыць свой «лёс», купіць сабе «шчасце», «прываражыць» каханата, «адвараціць» суперніцу і т. д.

Але Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя карэнным чынам змяніла становішча жанчыны, назаўсёды вызваліўшы яе ад уціску, бяспраўя і галечы. Жанчына стала поўнапраўным грамадзянінам СССР. Таму, калі ўжо гаварыць пра лёс, то гэты лёс знаходзіцца перш за ўсё ў руках самой жанчыны. Ад яе, яе працы, яе ўмення, жадання і старання залежыць у першую чаргу заняць тое ці іншае месца ў грамадстве, адмовіцца ад нежаданага жаніха, знайсці сабе такога, які-б быў па душы, стварыць сям'ю, якая-б грунтавалася на дружбе, каханні, узаемнай прыхільнасці. Ніхто маладую дзяўчыну ў СССР не мае права выдаць замуж за нялюблага старога або нямілага чалавека. Усе так званыя любоўныя гаданні, варажба, чараўніцтва пазбаўлены ва ўмовах савецкага грамадства ўсякага сэнсу і значэння.

Нярэдка да чараўнікоў ды знахараў звяртаюцца за дапамогай у выпадках хваробы. Адзін чараўнік так, напрыклад, лячыў скулле. Ён шантаў над хворым месцам заклінанні. Пасля гэтага чараўнік тройчы пляваў на скулле і тройчы абводзіў яго сваім пальцам. Хіба можна думаць, што скулле пасля гэтага знікне?!

Скулле — гэта-ж павярховы нарыў. Ён выклікаецца ад заражэння параніны, парэзаў асобымі мікробамі. Гэтыя мікробы, прабраўшыся ў цэла чалавека, пачынаюць там размножвацца і выклікаюць нагнаенне. Значыць, каб скулле знікла, трэба знішчыць прычыну хваробы — шкодных мікробаў. Гэта робяць дактары. Яны ўскрываюць скулле і выдаляюць гной, потым прамываюць ранку вадкасцю, якая забівае мікробаў. Скулле можа знікнуць і без лекаў, бо да месца, дзе з'явілася скулле, прылівае кроў. У крыві ёсць белыя крывяныя шарыкі, яны пачынаюць паядаць мікробаў — і нарыў знікае.

Але причым тут чараўнік са сваімі штукамі? Ясна, што яго бясэнныя шэпты ні ў якой меры не могуць знішчыць бацылу. Чараўнік плюе на скулле, але сліна не толькі не знішчае заразу, а, наадварот, яшчэ больш сьпірые яе распаўсюджанню, бо ў сліне звычайна бываюць рознастайныя мікробы — носьбіты заразы.

Забабонныя людзі вераць у прыметы. Крыкне сава ці завые сабака, — кажучь: гэта да смерці; зачэшацца левая далонь — атрымліваць грошы; устаць з левай нагі — не чакай добра; соль рассыпаць — будзе сварка, чай праліць — нейкая нечаканасць, кошка перабяжыць дарогу — чакай няўдачы і т. д., і т. п.

Варта толькі падумаць уважліва — і кожнаму станае ясна, што ніякай унутранай сувязі паміж падобнымі з'явамі ў сапраўднасці не існуе. Гэтыя з'явы — проста выпадковыя супадзенні — не болей. І сапраўды. У лесе кукуе зязюля. «Зязюлька, зязюлька, колькі гадоў засталася мне жыць?» — пытае ў гэтай птушкі забабонны чалавек. Колькі разоў яна пракукуе, столькі нібыта год і засталася жыць таму, хто пытае. Але практыка сотні разоў абвяргае такія «пракаванні». Недарма народная прыказка кажа: «Зязюля бабулі шмат гадоў налічыла, ды зманіла».

Некаторыя школьнікі думаюць, што добрая адзнака на экзамене залежыць ад таго, у якім адзенні будзеш адказваць — «шчаслівым» ці «нешчаслівым». «Шчаслівае» адзенне — тое, у якім школьнік атрымаў калі-небудзь добрую адзнаку. Выпадковае супадзенне, такім чынам, прымаецца тут за прычынную сувязь. Адзнака залежыць у рэчаіснасці не ад адзежы, а ад ведаў, ад стараннасці, ад падрыхтоўкі.

Шмат прымет звязана з сельскай гаспадаркай, з надвор'ем, з ураджаем. Яшчэ і дагэтуль у радзе мясцовасцей некаторыя сяляне лічаць, што поспех сельскай гаспадаркі залежыць ад волі асобных «стот», якія жывуць не на зямлі, а на небе. Сяргей Міронавіч Кірэў на І з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў Ленінградскай вобласці і Карэліі ў 1933 годзе гаварыў:

«Трэба раз назаўсёды пакончыць з дзедаўскімі звычаямі мінулага, калі тэрміны сельскагаспадарчых работ прыстасоўвалі да неба, да тых, што жывуць на небе, а не да тых, хто жыве на зямлі. Калі трэба было пачаць касіць, то казалі, што сена касіць трэба, прыкладна, каля Пятрова дня, не раней, не пазней, хлеб убіраць — на Ілью, не раней, не пазней. Сяляне-гаспадары кажучь, што ў сельскай гаспадарцы працаваць цяжэй, чым на фабрыцы або на заводзе, бо на фабрыцы ўсё роўна, калі працаваць — зімой, летам, вясной ці ўвосень, — прышоў на завод і пачынай працаваць. А вось у сельскай гаспадарцы — там, моў, цяжэй і хітрэй. Там трэба звяртаць увагу на прыроду, — то дождж, то вецер, то засуха. Гэта правільна.

А калі правільна, то як-жа можна лічыць, што трэба касіць абавязкова пасля Пятрова дня, а хлеб убіраць у Ільін дзень?»

Ясна, што неабходна прыстасоўваць работы ў сельскай гаспадарцы да ўмоў надвор'я, да мясцовасці, да кліматычных абставін і т. д. А ўсё гэта значыць, што шкодна арыентавацца на прыметы, трэба зыходзіць з канкрэтных ведаў абставін, з вопыту, практыкі, навукі.

У вялікага савецкага паэта В. В. Маякоўскага ёсць выдатны верш аб селяніне Ферапонце. Завешча ён: «Ад прымет, акрамя шкоды, нічога няма». Падавіўся ў Ферапонта маленькі сын. Кінуўся бацька па фельчара, ды не тут-то было! Спачатку на папа наткнуўся,

КОШКА ДАРОГУ ПЕРАБЕГЛА

Мал. А. Бажэнава

— Вось смехата! Мы, выходзіць, менш баімся кошкі, чым гэтая вялікая жанчына!
(З часопіса «Крокодил» № 21 за 1948 г.)

потым чорны кот трапіў насустрач. Забабонны Ферапонт кожны раз змяняў дарогу, а пакуль ён бег вакольнымі шляхамі, сын памёр. «У мой басенкі, — піша Маякоўскі, — мыслішка та, што в несчасціях не суеверия помогут, а быстрота». Такіх Ферапонтаў можна спаткаць яшчэ і зараз.

Праўда, могуць запярэчыць, што бываюць і верныя прыметы, якія апраўдваюцца. Напрыклад, гавораць: калі косці ныюць, — чакай перамены надвор'я; калі вецер к вечару ўзмацнее, — будзе дождж; калі соль падмокла, — будзе непагадзь; калі сонца салзіцца за хмары, — будзе дождж; калі ластаўкі лётаюць нізка, — на дождж; калі камары таўкуцца, — на цяпло і т. д.

Сапраўды, такія прыметы верныя. Але чаму? Таму, што яны склаліся ў выніку доўгіх назіранняў чалавека над з'явамі прыроды і з'яўляюцца выказваннем прасцейшых ведаў чалавека аб прыродзе, аб яе законамернасцях, аб прычыннай сувязі, аб паслядоўнасці з'яў прыроды. Такія прыметы не супярэчаць навучы, а дапамагаюць ёй, робяць з ёю адну справу. Кожную такую прымету можна вытлумачыць. Напрыклад, чаму перад дрэнным надвор'ем у рэўматыкаў ломіць косці? Таму што рэўматычныя болі звычайна ўзмацняюцца ад вільгаці. Калі надыходзіць навальніца або непагода, то ў паветры задоўга да гэтага адбываюцца змены: паніжаецца атмасферны ціск, павялічваецца вільготнасць і т. д. Хворыя суставы ў рэўматыка з'яўляюцца як-бы свайго роду адчувальнымі метэаралагічнымі прыладамі, якія хутка рэагуюць на змены ў атмасферы. Вось чаму падобнага роду прыметы верныя. Існуе спецыяльная навук — метэаралогія, — якая паказвае, як загадзя даведвацца аб зменах у надвор'і. Гэта важна не толькі для сельскай гаспадаркі, але і для іншых мэт — напрыклад, у авіяцыі, у мораплаванні і т. п.

Ці вераць самі знахары, чараўнікі і варажбіткі ў свае пракаванні? Не, вядома. Ужо хто-хто, а яны якраз дасканалыя ведаюць, як чмуцаць цёмных і даверлівых людзей.

Але, вядома, барацьба супроць падобнага роду шарлатанства павінна весціся галоўным чынам шляхам прапаганды навуковых ведаў; каб выбіць глебу з-пад ног шарлатанаў, неабходна перамагчы забабоны ў свядомасці людзей. Як-жа гэта зрабіць? Шляхам па-

шырэнні навуковых ведаў, выпрацоўкі ў нас правільнага светапогляду.

У справе выпрацоўкі правільнага навуковага светапогляду вялікае значэнне мае прапаганда прыродазнаўства. Там, дзе людзі ведаюць, што такое атмасфера, ад чаго залежыць надвор'е, што такое гром і маланка, чаму бывае дождж, град і т. д., — там няма месца для забабонаў. Там, дзе людзі ведаюць, як пабудавана чалавечае цела, разумеюць, што патрэбна для падтрымання яго здароўя, знаёмы з прасцейшымі санітарна-гігіенічнымі мерапрыемствамі, — там таксама няма месца для забабонаў.

Таму трэба весці прапаганду прыродазнаўча-навуковых ведаў, праводзіць гутаркі і лекцыі на такія, напрыклад, тэмы: «Ад чаго залежыць надвор'е», «Як чалавек перапрабляе прыроду», «Чаму бываюць дождж і гром», «Чаму людзі хварэюць і ці можна верыць зніхарам», «Як збудаваны сусвет», «Ці быў пачатак і ці

будзе канец свету», «Як на зямлі з'явілася жыццё», «Адкуль пайшоў чалавечы род», «Што такое душа», «Чаму бываюць сны», «Ці можна прадбачыць будучыню» і іншыя. Гутаркі і лекцыі на гэтыя тэмы побач з агульнай палітычнай і культурна-асветнай работай з'яўляюцца адзіна надзейным сродкам перамагчы забабоны.

Асабліва ўвага ў справе прапаганды навуковых ведаў павінна быць звернута на вёску. Было-б правільна паставіць справу такім чынам, каб у кожным калгасе лекцыі на навуковыя тэмы чыталіся рэгулярна, не радзей як раз на месяц.

Сілы для гэтага ў любым раёне знойдуцца. Гэта кадры мясцовай інтэлігенцыі — дактары, настаўнікі, аграномы, работнікі партыйных і савецкіх устаноў. Гэтых людзей належыць сабраць, забяспечыць іх літаратурай, узброіць іх нагляднымі дапаможнікамі, кіраваць імі ў працэсе работы.

ПАРАДЫ ЎРАЧА

Як засцерагчы кормячую жанчыну ад трэшчын саскоў

Дацэнт КАЦМАН Е. Е.

Кармленне грудным малаком — залог правільнага развіцця дзіцяці. Сярод прычын, якія перашкаджаюць грудному ўскармліванню, значнае месца займаюць трэшчыны на сасках маці. Трэшчыны саскоў прыносяць шмат па сут кормячай жанчыне, часта выклікаюць захворванне ўсёй грудной залозы (масціт) і вымушаюць перавесці дзіця на штучнае кармленне.

Трэшчыны саскоў звычайна з'яўляюцца на 2—4 дзень пасля родаў. Яны бываюць розных памераў, велічыней ад булавачнай галоўкі і да язвы, з мокнучай асновай. Калі дзіця ссе грудзі, трэшчыны крываюцца. Яны сустракаюцца на самай макуцы і каля асновы саска. Трэшчыны каля асновы саска звычайна больш хваравіты, чым на макуцы.

Не адчуваючы болю пры кармленні, жанчына часта не звяртае ўвагі на трэшчыны. А тым часам яны могуць выклікаць цяжкае захворванне грудной залозы. У жанчын, якія першы раз кормяць, трэшчыны саскоў нагледваюцца часцей. Найбольш прычынай гэтай хваробы з'яўляецца працягласць сасання грудзі, недастатковае высушванне мокрага саска пасля сасання, а таксама бруднае ўтрыманне саскоў.

Вялікае значэнне мае і форма саскоў. Найчасцей даюць трэшчыны малыя, плоскія, уцягнутыя саскі, якія дзіцяці прыходзіцца моцна сасаць. Многія вучоныя лічаць, што трэшчыны найбольш сустракаюцца ў жанчын, схільных да паранення скуры і слізистых абалонак і з павышанай адчувальнасцю да знадворных раз-

дражэнняў. Прафесар Антонаў А. Н. наглядаў, што трэшчыны саскоў з'яўляюцца часта ў тых жанчын, якія ў дзяцінстве хварэлі залатухай.

Як папярэдзіць з'яўленне на сасках трэшчын?

Абціранне спіртам, водкай, адэкалонам не рэкамендуецца. У апошнія два месяцы цяжарнасці трэба штодня абмываць саскі і грудзі цёплай вадой з мылам і пасля добра іх абсушыць. Пасля гэтага ўцерці ў скуру саскоў некалькі кропель вазелінавага масла. Вельмі карысна апрамяненне грудной залозы кварцавай лямпай. Плоскія і выцягнутыя саскі трэба асцярожна выцягваць, г. зн. захапіўшы сасок у асновы вялікім і ўказальным пальцамі, трэба трохі сасок выцягнуць і ўтрымаць у гэтакім становішчы некалькі секунд—3—4 разы ў дзень. Кормячая жанчына павінна адзін раз у дзень абмываць абедзве грудзі цёплай вадой з мылам і добра іх высушыць. Пасля кармлення, якое не павінна працягвацца больш 10—15 мінут, зноў абмыць саскі гатаванай вадой, высушыць і прыкрыць марляй, складзенай у некалькі столак. Дзіця павінна хапаць сасок каля самай яго асновы.

Для лячэння трэшчын ёсць вялікая колькасць розных мазяў, прыпальваючых сродкаў, ёдная настойка, раствор марганцава-кіслага калія, таніну, пеніцылін у выглядзе прымочкі. Але ўсе яны не даюць патрэбнага эфекту. Ды і самі саставы, з якіх складаюцца мазі, далёка не абякавы для дзіцяці, а ў струпы, што ўзнікаюць ад прыпальвання пры глыбокіх трэшчынах, можа быць зане-

сена інфекцыя, тады пачынаецца запалальны працэс у грудной залозе. Найлепш змазваць трэшчыны рыб'ім тлушчам з вітамінам А, апраменьваць ультра-фіялетавымі (кварцам) або інфрачырвонымі праменьнямі. Накладку можна рэкамендаваць толькі тады, калі трэшчына або язвочка знаходзіцца на макуцы саска. Прафесар Антонаў А. Н. прапанаваў новы спосаб лячэння трэшчын — раствором Рынгера, г. зн. некалькі відазмененым фізіялагічным раствором, які шырока ўвайшоў у дзіцячую практыку. Камячок гіграскапічнай ваты (але не марлі) добра змачваецца гэтым раствором і накладваецца на сасок. Каб падтрымаць вільготнасць ватнага камячка, на яго паліваюць раствор піпеткай. Гэтыя вільготныя камячкі павінны ляжаць на сасках у час паміж кармленнямі, а таксама ўночы. Нельга прыкладаць к саску звычайную вату, кампрэсную паперу, цырату, бо яны выклікаюць раздражненне скуры. Прыкладаючы дзіця да грудзей, можна не абмываць сасок, даволі зняць камячок ваты. Пасля кармлення сасок абмыць тым жа рынгераўскім раствором і наклаці новы вільготны камячок ваты. Трэшчыны пачынаюць знікаць праз 3—7 дзён.

Трэшчыны саскоў з'яўляюцца ўваходнымі варотамі для інфекцый. Барацьба з імі ёсць барацьба з цяжкім захворваннем грудных залоз—масцітам. Гігіена рук, скуры, грудной залозы і саскоў кормячай маці, правільнае лячэнне трэшчын, правільная тэхніка кармлення дадуць магчымасць большай колькасці дзіцяці карыстацца поўнацэнным натуральным харчаваннем — грудным малаком.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке.

Издание ЦК КП(б)Б.

Адрес редакции: Минск, вул. Пушкіна 55, пакой 23.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

АТ 02226.

Тираж 10.000.

Подписана да друку 16/VIII 1948 г.

Заказ № 304.

ЦЕНА 1 р. 50 кап.

Мінск, друкарня імя Сталіна, Пушкіна, 55.

ВЫДАВЕЦТВА «ЗВЯЗДА».